

1

МНУ

1

НАУКОВИЙ ВІСНИК

МИКОЛАЇВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

БІРНИК
ІВІХПРА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

№ 3 (50)
вересень 2015

Ю. В. ПАТИК	Сутність і структура підготовленості майбутніх соціальних працівників до роботи з дітьми з обмеженими можливостями здоров'я.....	225
Т. В. ПОТАПЧУК	Професійно-важливі особистісні якості майбутнього вчителя музичного мистецтва як основа професійної компетентності.....	229
О. Я. РОМАНИШИНА	Використання проектної технології у формуванні професійної ідентичності майбутніх учителів.....	236
Н. В. САВІНОВА	Змістова характеристика рівнів сформованості інформаційно-технологічної компетенції вчителів-логопедів.....	240
Н. О. САЙКО	Гармонійне світосприймання дітей дошкільного віку як основа процесу соціально-психологічної реабілітації.....	246
О. М. САМОЙЛЕНКО	Класифікація сучасного програмного забезпечення для рішення математичних задач.....	251
І. В. СЕРЕДА	Підготовка філологів магістерського рівня в Україні та світі.....	257
СІ ДАОФЕН	Діагностика співацької підготовленості майбутніх учителів музики до використання інноваційних технологій.....	262
М. М. СІДУН	Формування іншомовної методичної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.....	267
І. О. СІЧКО	Сутність поняття «сталий розвиток» у контексті євроінтеграційних процесів сучасної освіти.....	273
Н. В. СТЕЛЬМАХ	Педагогічна майстерність як фактор розвитку особистості дитини.....	278
В. А. СТОЛЯР	Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування предметної математичної компетентності учнів.....	284
- з ТІТОВА	Особливості формування лідерських якостей в учнів основної школи.....	289
Г. Г. ЦВЕТКОВА	Викладач гуманітарних дисциплін вищих навчальних закладів як тип аксіологічно орієнтованої особистості.....	295
ЛІБІН	Мотиваційно-пізнавальний етап формування суб'єктно-творчої активності майбутнього вчителя музики у процесі диригентсько-хорового навчання.....	301
О. В. ШАНДИБА	Досвід підготовки інженерних кадрів вищої кваліфікації-розробників промислових інновацій найвищих рівнів новизни та масштабності.....	306
7. С. ЯПРИНЕЦЬ	Психолого-дидактичне підґрунтя навчально-пізнавальної діяльності школярів на уроках географії в основній школі.....	310
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....		316

УДК 371.382

М. М. СІДУН

м. Мукачево

vsidun@mail.ru

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розглядаються шляхи оптимізації формування іншомовної методичної компетентності майбутніх вихователів дошкільної освіти. Розглянуто питання безперервності у навчанні іноземної мови дошкільників і учнів початкової школи, визначено понятійний апарат методичної компетентності. Також розкрито зміст педагогічних умов формування іншомовної методичної компетентності, до яких віднесено: створення розвивального середовища на засадах ситуативного спрямування навчального процесу; забезпечення ситуативного спрямування змісту професійно орієнтованих дисциплін; системне використання педагогічної діагностики в навчальному процесі.

Ключові слова: майбутній вихователь дошкільної освіти, іншомовна методична компетентність, методична культура, наступність у навчанні іноземної мови дошкільників і учнів початкової школи, педагогічні умови, діагностика

Підготовка майбутніх вихователів дошкільних закладів освіти завжди посідала особливе місце в системі педагогічної освіти. І на сучасному етапі вона не втратила актуального значення. Сьогодні відбувається переорієнтація дошкільної освіти на розвиток особистості дитини, зокрема, звертається увага на формування в дитини іншомовної комунікативної компетенції, визначено її зміст. Отже, зростає потреба у фахівцях, які спроможні забезпечити максимальну реалізацію можливостей і таланів дитини у процесі введення її у світ іншої культури через іноземну мову. Звичайно, змінюються підходи до організації навчання дітей дошкільного віку іноземної мови. Організувати вивчення дітьми іноземної мови не в традиційному розумінні, а в контексті навчально-пізнавальної діяльності здатний вихователь, який володіє практичними навиками реалізації сучасних педагогічних технологій та якого на достатньому рівні сформована професійна та іншомовна методичною компетентність.

Аналіз наукових досліджень і публікацій останнього десятиліття дозволяє дійти висновку, що багато вчених зосереджують свої наукові пошуки на вивченні проблеми методичної підготовки вчителя іноземної мови для системи початкової та середньої освіти. Педагогічні, психологічні і методичні аспекти

щодо передумов формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів, достатньо широко висвітлено в науково-педагогічній літературі та періодичних виданнях (Н. Гез, В. Куліш, С. Ніколаєва, В. Редько та інші). Увага науковців зосереджена на аналізі теоретичної бази формування комунікативної компетенції майбутніх фахівців з іноземних мов, специфіці формування мовної та мовленнєвої компетенцій учнів відповідно до ступеня навчання, викладання іноземних мов згідно засад особистісно-орієнтованого навчання, формування іншомовної комунікативної та методичної компетентностей студентів-майбутніх учителів відповідно до вимог сучасних професійно-кваліфікаційних стандартів навчання та ін. О. Бігич, досліджуючи сутність методичних знань, спирається на класифікацію знань, наведених В. Красних і визначає їх, як наукові, соціальні, набуті, предметні, методологічні, мовні й метамовні, декларативні, процедурні, енциклопедичні, вивчені та засвоєні [2, 146-147]. Методичні знання, на думку О. Бігич, слід конкретизувати відповідно до видів професійної діяльності вчителя.

Метою статті є здійснення теоретичного аналізу особливостей формування іншомовної методичної компетентності у майбутніх вихователів дошкільної ланки освіти, визна-

чення понять методична компетентність, методична культура, методична творчість.

Дефініцію методичної компетентності вчителів початкової ланки освіти досліджували: О. Бігич, Т. Ощепкова, М. Пролигіна, Д. Старкова, І. Михалевська, Н. Соколова. Більшість учених розглядають методичну компетентність педагога через оволодіння ним системи компонентів: знань, умінь, навичок з урахуванням індивідуальних якостей особистості (Н. Кузьміна, І. Малова, С. Скворцова, Н. Глузман, Л. Банашко, І. Зимняя, О. Борзенкова, Т. Руденко, Н. Цюлюпа, Т. Мамонтова, О. Бігич та ін.). Але існує інша позиція, за якою методичну компетентність слід розуміти як готовність учителя до проведення занять та до творчої самореалізації (С. Скворцова, І. Ковальова). Важливість набуття практичного досвіду підкреслено в працях І. Зимньої, С. Скворцової та Н. Цюлюпи [9, 119-124].

Комплекс методичних знань, умінь і навичок є підґрунтям для набуття методичної компетентності, яка, в свою чергу, є індикатором визначення готовності до реалізації завдань мовної освіти з урахуванням майбутньої сфери професійної діяльності й предмета спеціалізації спеціальності. Тому ми, в першу чергу, звертаємося до поглядів учених, які досліджували сутність поняття «методична компетентність» і визначили її як спроможність кваліфіковано вирішувати завдання мовної освіти. Зокрема Е. Азімов, А. Щукін трактують поняття «методична компетентність» як здатність користуватися мовою у професійних цілях, у процесі навчання мови. О. Бігич позначає цим терміном сукупність методичних знань, навичок і вмінь та індивідуальних, суб'єктивних й особистісних якостей вчителя іноземної мови початкової школи, яка функціонує як здатність проектувати, адаптувати, організовувати, вмотивовувати, досліджувати й контролювати навчальний, пізнавальний, виховний і розвиваючий аспекти іншомовної освіти молодших школярів, а також спілкуватися з ними [2, 12-13]. Дослідницею вперше проведено комплексне дослідження методичної освіти майбутніх учителів іноземної мови початкової школи в трьох взаємопов'язаних аспектах: як системи, процесу і результату; конкретизовано цілі, зміст,

організаційні форми і прийоми навчання студентів; визначено рівні формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи; розглянуто методи набуття студентом методичних знань; визначено об'єкти особистішого й методичного розвитку студентів; конкретизовано складники методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи.

О. Зубков, досліджуючи складові методичної компетентності педагога, виділив такі її елементи: методичне мислення, методичну культуру та методичну творчість. Двом першим складникам автор надає перевагу в розвитку методичної компетентності вчителя. На думку автора, методичне мислення - це мислення, що забезпечує вміння педагога застосовувати наявні знання для реалізації цілей виховання і навчання відповідно до методичної теорії та конкретних умов навчання. Воно виявляється в способах постановки і вирішення педагогічних завдань стратегічного, тактичного та оперативного плану.

Методична культура, на думку О. Зубкова, служить інтегрованим показником ефективності праці вчителя. У свою чергу, її потрібно розуміти як вищу форму активності і творчої самостійності, як стимул і умову вдосконалення навчального процесу, як передумову для виникнення нових методичних ідей та шляхів їх вирішення. Методична культура вчителя виступає як суб'єктивний аспект його професійної діяльності, як здатність узагальнювати методичний досвід у своїй діяльності. А методична творчість розглядається ним як майстерність, і мистецтво, обумовлене індивідуальністю вчителя, умінням формувати і розвивати знання, зацікавити учнів наукою [4, 89-92].

На думку О. Котенко у контексті підготовки майбутнього педагога дошкільної ланки освіти змістом його іншомовної методичної освіти може бути лише методична культура, тобто та частина загальної культури, яка накопичена у царині відповідної людської діяльності - навчання ІМ. До структурних компонентів іншомовної методичної культури фахівця науковець відносить:

1. Фахові знання всіх компонентів процесу навчання іноземної мови дітей дошкільного і

молодшого шкільного віку, а саме: мети, засобів, підходів до навчання ІМ дітей, структури навчально-виховного процесу з ІМ, методів, прийомів роботи вчителя ІМ, специфічних особливостей планування навчання ІМ як конкретного заняття, уроку, його місця в системі уроків, (когнітивний рівень];

2. Уміння використовувати прийоми власної педагогічної діяльності, що ґрунтується на досвіді роботи, тобто конструктивні здібності, які передбачають застосування методичних прийомів залежно від різних умов навчання ІМ (діяльнісний рівень);

3. Науковий світогляд, креативність, критичність мислення, постійне самовдосконалення, фасилітаторські здібності, ціннісна обумовленість професійного самовизначення, що передбачає перетворення наявних методичних знань та сформованих іншомовних умінь на систему власних життєвих цінностей (особистісно-мотиваційний рівень) [5, 52-54].

Формування іншомовної методичної культури майбутнього вихователя - це фундамент для розвитку психологічної, педагогічної культури, досконалого рівня володіння іноземною мовою, що у поєднанні складають професійну культуру педагога та сприяють його професійному зростанню. Іншомовна методична культура, передусім, передбачає сформованість професійно-методичних умінь педагога використовувати сучасні технології у навчанні ІМ, методи та прийоми навчання ІМ; раціонально планувати і реалізовувати різні форми організації навчально-виховного процесу з ІМ.

Отже, відштовхуючись від особливостей психологічного розвитку дітей дошкільного віку, які є основою для організації навчання іноземної мови у ДНЗ, простежується проблема наступності у навчанні іноземної мови дошкільників і учнів початкової школи. Дошкільне вивчення дітьми іноземної мови має розглядатися як підготовчий етап до навчання у школі, і тому важливо забезпечити наступність такого навчання за змістом, формою та методами, з урахуванням вікових особливостей дітей.

Педагоги, які здійснюють навчання дошкільників іноземної мови, мають бути фахівцями дошкільної ланки освіти, глибоко ро-

зумітися у сфері вікових особливостей, знати лінгвопсихологічні основи навчання іноземної мови дітей цього віку. Науковці і методисти працюють над розробкою нової концепції і удосконаленням змісту навчання іноземної мови у дошкільних навчальних закладах та у початкових класах загальноосвітніх навчальних закладів, а також над забезпеченням наступності у навчанні старших дошкільників та молодших школярів.

Навчання дітей іноземної мови в умовах запровадження нової парадигми дошкільної освіти має сприяти їхньому розвитку, пізнавальній активності. Крім того, таке навчання покликане реалізувати практичний компонент навчальної мети - сформувати певний рівень освіти, дати мінімізований обсяг знань, навичок і вмінь спілкуватися другою, нерідною для дитини мовою, методичне мислення, методичну культуру та методичну творчість. Таким чином, практичне завдання навчання дошкільників англійської мови полягає у формуванні елементарної англомовної комунікативної компетенції.

Нам імпонує думка Т. Шкваріної про те, що підготовка педагога до роботи у сучасній дошкільній ланці освіти має на меті формування професійної компетентності як інтегрованої характеристики особистості, яка об'єднує знання, навички, вміння, креативність, ініціативність, самостійність, самооцінку, самоконтроль особистості, здатність адекватно користуватися іноземною мовою у професійних цілях, навчаючи мови. Автор стверджує, що професійна компетентність складається з окремих компетенцій (психолого-педагогічної, іншомовної комунікативної, методичної') [7, 16].

Ученими О. Негневицькою, О. Протасовою, С. Соколовською, Т. Шкваріною встановлено, що дитина оволодіває іноземною мовою більш легко в умовах життєво важливого спілкування, джерелом якого для цього віку є навчальна гра, оскільки вона забезпечує справжню внутрішню мотивацію вивчення мови дітьми. Із такою позицією погоджуються й українські дослідники Г. Беленька та І. Мордоус, наголошуючи на необхідності включення іноземної мови до повсякденного життя дошкільнят - у режимні моменти, в

рухову активність, образотворчу діяльність дітей, у процеси ознайомлення їх із природою та формування у них елементарних математичних уявлень, гру, працю задля створення штучного мовного середовища [1,14].

К. Віттенберг розробила й апробувала методика підготовки майбутніх вихователів засобами інформаційно-комунікаційних технологій до навчання дітей іноземних мов. Автор окреслила організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів засобами інформаційно-комунікаційних технологій до навчання дошкільнят іноземної мови і запропонувала наскрізне їх застосування в усіх формах організації навчально-виховної діяльності майбутніх вихователів.

Отже, іншомовна методична компетентність - це інтегральна, багаторівнева характеристика особистості майбутнього вихователя дошкільного закладу, яка є одним із найважливіших компонентів його професійної компетентності і включає знання, вміння та навички, практичний досвід у вивченні і застосуванні методики навчання іноземної мови дітей дошкільного віку, психолого-педагогічних основ навчання іноземної мови дошкільників, готовність та спроможність ефективно розв'язувати стандартні та проблемні методичні завдання та здатність до творчої самореалізації і постійного самовдосконалення.

Ефективність педагогічного процесу закономірно залежить від умов, в яких він здійснюється. Цей факт спонукав нас, крім іншого, до визначення педагогічних умов, які забезпечували б ефективне формування методичної компетентності майбутнього вихователя, що розглядається нами як мета підготовки майбутнього педагога.

До умов, які, на нашу думку, забезпечують розвиток відповідної компетентності майбутнього вихователя, варто віднести *створення розвивального середовища* на засадах ситуативного спрямування навчального процесу, що реалізується, зокрема, шляхом застосування навчальних ситуацій у ході професійної підготовки. Зазначене передбачає також:

1) забезпечення ситуативного спрямування змісту професійно орієнтованих дис-

циплін, що забезпечить застосування навчальних ситуацій у процесі професійної підготовки майбутнього вихователя та використання цього засобу навчання в подальшій професійній діяльності;

2) системне використання педагогічної діагностики в навчальному процесі педагогічного ВНЗ, що дозволяє отримувати інформацію про хід професійної підготовки, необхідність коригування її змісту щодо застосування навчальних ситуацій, що, у свою чергу, забезпечить оволодіння професійними знаннями, вміннями, навичками, необхідними для роботи зі дітьми відповідного віку.

Створення розвивального середовища на засадах ситуативного спрямування навчального процесу у вищих педагогічних навчальних закладах передбачає перехід до моделі професійної підготовки майбутнього педагога, яка базується на широкому використанні різноманітних навчальних ситуацій (педагогічних, психологічних, мовленнєвих), які можуть виникнути в його майбутній педагогічній діяльності. Практична реалізація ситуативного спрямування, як нам уявляється, можлива за умови створення освітнього середовища у педагогічному ВНЗ, що передбачає відповідне моделювання навчальної діяльності з урахуванням особливостей навчання ІМ дітей дошкільного віку.

Підготовка майбутнього вихователя передбачає поєднання двох взаємопов'язаних складників: діяльності викладача (викладання) та діяльності студента (учіння). На нашу думку, в умовах навчання з використанням ситуативних методів під час підготовки майбутнього вихователя зміст діяльності викладача повинен бути спрямованим на виконання таких завдань:

- створення у студентів позитивної мотиваційної настанови на оволодіння способами використання навчальних ситуацій під час роботи з дітьми дошкільного віку
- створення сприятливих умов навчання для засвоєння теоретичних положень щодо моделювання навчальних ситуацій:
- організацію навчального процесу, спрямованого на усвідомлення студентами цінності отримання досвіду вирішенні навчальних ситуацій під час проходження педагогічної практики;

- сприяння підвищенню рівня сформованого професійних умінь засобами моделювання навчальних ситуацій.

До змісту діяльності студентів віднесемо:

- оволодіння основами знань із теорії навчальних ситуацій як передумови успішного їх використання;
- творчий підхід до використання ситуативних завдань, високу трудову активність, ініціативу, самостійність і сумлінність.

Наступною із виділених нами умов, які сприяють ефективності процесу формування методичної компетентності майбутнього вихователя, є *забезпечення ситуативного спрямування змісту професійно орієнтованих дисциплін*. Зазначена умова сприяє виконанню навчальними ситуаціями їх функцій. Її виокремлення значною мірою зумовлено комплексним характером більшості ситуацій, що виникають у практичній діяльності педагога у дошкільному закладі на відміну від вчителя школи.

При цьому вказана умова визначена нами з урахуванням результатів проведеного анкетування студентів, які підтвердили, що чинні на сьогодні цілі, зміст, форми навчання не завжди забезпечують формування високого рівня іншомовної методичної компетентності майбутнього вихователя.

Запропоноване ситуативне спрямування змісту професійно орієнтованих дисциплін (методика виховної роботи, практика усного і писемного мовлення, методика навчання ІМ, тощо) забезпечується:

- 1) інтегративною цілісністю психолого-педагогічних, лінгвістичних дисциплін і методики навчання ІМ на засадах ситуативного підходу;
- 2) наповненням змісту психолого-педагогічних (педагогіка, педагогічна психологія), лінгвістичних та філологічних (практика усного і писемного мовлення, практична фонетика, основи мовної комунікації, історія лінгвістичних учень тощо) дисциплін і методики навчання ІМ відповідною теорією і практикою реалізації ситуативного підходу;
- 3) формуванням у студентів умінь і навичок моделювання та вирішення навчальних ситуацій засобами ІМ.

Інша не менш важлива педагогічна умова формування іншомовної методичної компетентності майбутнього вихователя дошкіль-

ного навчального закладу - *системне використання педагогічної діагностики* в навчальному процесі педагогічного ВНЗ, що підтверджується думкою О. Я. Савченко про те, що система освіти України має бути побудована на діагностичній основі з метою використання адекватних засобів впливу.

Ми розглядаємо *педагогічну діагностику* як діяльність щодо визначення рівня сформованості іншомовної методичної компетентності майбутнього вихователя, його вмінь використовувати та вирішувати різноманітні типи навчальних (педагогічних, психологічних і мовленнєвих) ситуацій. А відтак, ефективність професійної підготовки залежатиме від коректного визначення кінцевих і проміжних цілей навчання, науково обґрунтованих засобів їх досягнення. Застосування методів педагогічної діагностики дозволяє встановлювати зворотний зв'язок, а саме отримувати інформацію щодо того, як студенти можуть професійно правильно вирішувати навчальні ситуації у процесі професійної підготовки та в майбутній педагогічній діяльності.

Проведення педагогічної діагностики, аналіз її результатів, виявлення причин труднощів (успіху), прогнозування подальшого розвитку дають можливість здійснювати корекцію отриманих результатів і надавати студенту - майбутньому вихователю - рекомендації щодо подальшого вдосконалення його професійної поведінки в різних навчальних ситуаціях і досягнення кінцевої мети перебування у педагогічному ВНЗ - здобуття високого рівня сформованості професійної компетентності.

На нашу думку, не менш важливим компонентом діагностичної діяльності під час професійної підготовки є *самодіагностика* (другий із визначених компонентів), що переважно проводиться студентом під час проходження педагогічної практики. З огляду на те, що орієнтація навчального процесу на індивідуальні особливості студентів є його закономірною особливістю у вищому закладі освіти, принцип дидактики висуває найважливішу педагогічну вимогу - уважно вивчати динаміку внутрішнього світу студентів і враховувати їхні індивідуальні особливості як важливу умову успішної підготовки та виховання.

Зазначене вище свідчить про те, що педагогічна діагностика дозволяє визначати зміст, методи та форми професійної підготовки відповідно до досвіду і рівня методичної компетентності студентів, їхнього особистісного спрямування, структури інтересів, тобто орієнтує процес навчання на розвиток своєрідності кожного студента, а також сприяє розвиткові рефлексивної позиції майбутнього педагога та впливає на його свідомість. Окрім цього, саме за допомогою діагностичної діяльності викладача і студентів видається можливим виявити прогалини в знаннях щодо окремих навчальних ситуацій, а також уміннях їх вирішувати в конкретних умовах дошкільного навчального закладу.

Вивчаючи проблему формування іншомовної методичної компетентності, можна дійти таких висновків, що іншомовна методична компетентність майбутнього вихователя дошкільної освіти зводиться не тільки до формування стійких стереотипів щодо форм та методів організації навчально-виховного процесу з іноземної мови, а також специфіки формування видів мовно-мовленнєвої діяльності відповідно до психофізіологічного розвитку дітей дошкільного віку. Важливим аспектом діяльності викладача ВНЗ, що формує у студентів методичну компетенцію, є акцентування їх уваги на значущості професії вихователя, який буде навчати дітей іноземної мови, функціях, що на сьогодні їх виконує вихователь, принципах його діяльності, особистіших якостях, світоглядних орієнтирах, рефлексивних здібностях.

Підсумовуючи сказане, визначивши педагогічні умови, ми дійшли висновку, що пода-
лі *SIDUN*

Mukachevo

FORMATION OF FOREIGN METHODOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF PRESCHOOL INSTITUTIONS

This article discusses ways of optimizing the formation of foreign methodological competence of future teachers of preschool education. The author examined the problems of continuity in foreign language teaching preschoolers and elementary school pupils, defined conceptual apparatus of methodological competence. The article also disclosed the contents of pedagogical conditions of foreign methodological competence formation, which include: the creation of developing environment based on situational direction of the educational process; providing situationally directed content of professionally oriented disciplines; systematic use of educational diagnostics in the learning process.

Key words: future teachers preschool education, foreign methodological competence, methodological culture, continuity in foreign language teaching of preschoolers and elementary school pupils, pedagogical conditions, educational diagnostics.

льшого вивчення потребує розробка моделі, етапів формування іншомовної методичної компетентності майбутніх вихователів; вивчення стану сформованості методичної компетентності у майбутніх вихователів в період їхнього навчання на заняттях та під час проходження педагогічної практики, на що і скеровано організацію навчально-виховного процесу у ВНЗ.

Список використаних джерел

1. Беленька Г. В. Інтегроване навчання: навчально-методичний посібник для аспірантів і магістрантів спеціальності «Дошкільне виховання» / Г. В. Беленька, І. О. Мордоус. — К., 2003. — 116 с.
2. Бігич О. Б. Теорія і практика формування методичної компетенції вчителя іноземних мов в початковій школі: навчальний посібник / О. Б. Бігич. — К.: Ленвіт, 2006. — С. 11–32.
3. Віттенберг К. Ю. Підготовка майбутніх вихователів засобами інформаційно - комунікаційних технологій до навчання дітей іноземних мов ; дис... канд. пед. наук: спец. 13.0.04 / Ксенія Юрївна Віттенберг. — Херсон, 2010. — 275 с.
4. Зубков О. Л. Развитие методической компетентности учителей в условиях модернизации общего образования: автореф. дис. ... канд. пед. наук / А. Л. Зубков. — Екатеринбург, 2007. — 169 с.
5. Котенко О. В. Педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 20 липня 2013 року). — К.: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології» 2013. — 124 с.
6. Скворцова С. О. Теоретична та практична готовність як складові методичної компетентності вчителя математики / С. О. Скворцова // Теорія та методика навчання математики, фізики інформатики: збірник наукових праць. Випуск VIII; в 3-х томах. - Кривий Ріг : Вид. відділ НМєАУ 2010. — Т. 1: Теорія та методика навчання математики. — С. 119–124
7. Шкваріна Т. М. Методика навчання іноземної мови дошкільників: навчальний посібник / Т. М. Шкваріна. — К.: Освіта України, 2007. — 300 с.

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ**

№ 1 (52)
лютий 2016

НАУКОВИЙ ВІСНИК

МИКОЛАЇВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

<i>Лілія ДМИТРУК</i>	Особливості українського мовленнєвого етикету.....	273
<i>Катерина ЗЕЛІНСЬКА-ЛЮБЧЕНКО</i>	Фізіологічні механізми мовленнєвої діяльності.....	277
<i>Леся КУЗЕМКО</i>	Інформаційна культура вихователя ДНЗ як запорука його ефективної професійної діяльності.....	281
<i>Ольга ЛИТВИНЕНКО, Наталія БОРЕЦЬКА</i>	Навчання студентів здоров'язберігаючим технологіям з фізичного виховання у дошкільних закладах освіти.....	286
<i>Ірина ОСТАПІЙОВСЬКА</i>	Вплив інформатизації суспільства на освіту.....	291
<i>Ірина СЕРЕДА</i>	Технологічний підхід у підготовці філологів-магістрів.....	295
<i>Мар'яна СІДУН</i>	Сучасні підходи до формування готовності студентів до самостійного вивчення іноземної мови.....	298
<i>Тетяна ЧЕТВЕРИКОВА</i>	Можливості використання хмарних технологій у майбутній професійній діяльності студентів педагогічних коледжів.....	303
<i>Олена ЯБУРОВА</i>	Структура та зміст соціально-педагогічного забезпечення міжкультурної комунікації українських та іноземних студентів.....	307

РОЗДІЛ 6

МІЖКУЛЬТУРНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД

<i>Марина БОЙЧЕНКО</i>	Літні навчальні програми як форма педагогічної підтримки обдарованих школярів у США, Канаді та Великій Британії.....	312
<i>Світлана ГВОЗДІЙ</i>	Зарубіжний досвід підготовки молоді до безпечної життєдіяльності.....	317
<i>Юлія МИХАЙЛІЧЕНКО</i>	Особливості британської моделі соціально-педагогічної профілактики жорстокого поводження з дітьми в сім'ї.....	324
<i>Наталія МОСЬПАН</i>	Чинники взаємодії вищої освіти з ринком праці в Європейському Союзі.....	328
<i>Хуан ЦЗИНШЕН</i>	Художественная культура как средство формирования духовности китайского народа.....	334
<i>Ольга ШАПОВАЛОВА</i>	Змістовно-процесуальні засади управління системою загальної середньої освіти Великої Британії у другій половині ХХ століття.....	338
	ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	343

Iryna SEREDA
Mykolaiv

THE TECHNOLOGICAL APPROACH IN THE PREPARATION OF PHILOLOGISTS MASTERS

In the article implemented analyzes the content and features of the preparation of philologists-masters in the context of the technological approach. The main stages of the process approach in education and leading the trend. The concepts of «pedagogical technology» and «teacher education technology». Inscribed ways to ensure the technological competence of the future teachers-philologists in the conditions of the Magistracy.

Keywords: philology-masters, technological approach, educational technology, teacher education technology, technological competence of the future teacher.

Ирина СЕРЕДА
г. Николаев

ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД В ПОДГОТОВКЕ ФИЛОЛОГОВ-МАГИСТРОВ

В статье осуществлён анализ содержания и особенностей подготовки филологов-магистров в контексте технологического подхода. Рассмотрены основные этапы технологического подхода в образовании и их ведущие тенденции. Определены понятия «педагогическая технология» и «технологии педагогического образования». Начертаны пути обеспечения технологической компетентности будущих преподавателей-филологов в условиях магистратуры.

Ключевые слова: филологи-магистры, технологический подход, педагогические технологии, технологии педагогического образования, технологическая компетентность будущего преподавателя.

Стаття надійшла до редколегії 01.02.2016

УДК 378.147

Мар'яна СІДУН
м. Мукачево
vsidun@mail.ru

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті автор визначила і дослідила проблеми організації самостійної роботи студентів та вивченню іноземної мови у позааудиторний час як обов'язкового виду їхньої навчальної діяльності. З'ясовано її місце у механізмі оволодіння професійно-орієнтованою іноземною лексикою. Розкрито роль інтерактивних методів навчання у процесі самостійної роботи. Обґрунтовується необхідність подальшої розробки шляхів досягнення ефективності засвоєння термінології в контексті європейської інтеграції вищої освіти України та переходу ВНЗ на кредитно-модульну систему оцінювання...

Ключові слова: готовність, інтерактивні методи навчання, позааудиторна робота, самотійна робота, мотивація.

В умовах інтеграції України до світового освітнього простору зростає необхідність знання кожним спеціалістом іноземної мови. Це потребує істотного посилення самостійної й продуктивної діяльності студентів, розвитку їхніх особистісних якостей і творчих здібностей, умінь самостійно здобувати нові знання та розв'язувати проблеми, орієнтуючись у житті суспільства [1, 6-7]. Значні зміни в освіті та умовах праці викликають велику потребу у навчанні протягом усього життя, а отже, висувають на перший план здатність і вміння людини до самоосвіти, самостійної

навчальної діяльності, пізнавальної самостійності, самостійної роботи

Роль самостійної роботи та самої навчальної діяльності в наш час настільки чинна, що ця проблема вимагає щоразу нових ходів. Зростає роль самостійної роботи в умовах кредитно-модульної системи, яка передбачає відведення достатньої кількості матеріалу на самостійне опрацювання з наступним контролем. У Положенні про кредитно-модульну систему організації навчального процесу йдеться про посилення ролі самостійної роботи студентів у навчальному процесі [1,

Проблеми формування готовності до самостійної роботи (самостійної навчальної діяльності, самоосвіти, автономності навчання тощо), шляхи підвищення її результативності та дослідження можливостей надання студентам самостійності у навчанні завжди були в полі зору методистів. Зокрема, проблеми організації самостійної роботи висвітлюються у роботах І. О. Зимньої, А. В. Родинко, Л. В. Ягеніч та ін. Так, С. М. Кустовський та інші наголошують на тому, що самоосвіта (самонавчання) - це самостійна навчальна діяльність, яка керується та спрямовується мотивацією. Опанування іноземною мовою мотивується зовнішніми факторами. Але ефективність самоосвіти залежить від формування внутрішньої мотивації [3, 36]. Важливо сформувати у студентів вміння самомотивації своєї діяльності, тобто зацікавитися, переконати себе в необхідності виконувати її, побачити важливість цієї діяльності та її результатів для себе особисто. Таким чином самоосвіта набуває особистісний характер. Реально отриманий в процесі навчання результат виступає як нове знання, новий засіб дії [4, 49].

У той же час, вказані автори фактично не досліджували самостійну роботу майбутніх фахівців з вивчення іноземної мови з точки зору її можливостей щодо покращення знань іншомовної термінологічної професійної лексики та навичок її використання у подальшій практичній діяльності.

Метою статті є розгляд основних складових самостійної роботи студентів у позааудиторний час як обов'язкового виду їхньої навчальної діяльності, дослідження її місце у механізмі оволодіння професійно-орієнтованою іншомовною лексикою, пошук нових форм і методів набуття вмінь та навичок іншомовного спілкування.

У дослідженнях С. М. Кустовського підкреслюється, що самостійне опрацювання навчального матеріалу має бути організовано з використанням різноманітних педагогічних методик і технологій: дидактичних ігор, кейс-методики, інтегрованого навчання, проблемного навчання, новітніх інформаційних технологій, технології навчання в малих групах, кооперативного навчання та широкого застосування технічних засобів навчання [4, 51]. При цьому успіх самостійного навчання зале-

жить від низки психологічних факторів: мотивації навчальної діяльності, довільності пізнавальних процесів сприйняття, уваги, уявлення, пам'яті, мислення, наявності необхідних вольових якостей, а також інтелектуального розвитку. Серед провідних мотивів, які спонукають студентів займатися самостійною навчальною діяльністю, є такі: прагнення отримувати актуальну інформацію з новітніх джерел, яка не забезпечується у багатьох випадках тією навчальною літературою, що пропонується; прагнення більш вільно обирати зміст навчальної діяльності; бажання самостійно працювати над удосконаленням професійних якостей тощо [5, 109].

Визначальне значення для активізації самостійної пізнавальної діяльності щодо вивчення мають підручники та навчальні посібники, які повинні формувати правильне розуміння студентами необхідності самостійної роботи, визначати обсяг, структуру і зміст навчального матеріалу, який виноситься на самостійне вивчення, а також містити методичні рекомендації щодо організації виконання програми самостійної роботи, форми контролю і критеріїв її оцінювання [2, 159]. Вони активізують, стимулюють самостійну пізнавальну діяльність студентів за допомогою змісту текстового матеріалу (актуальність, науковість) і форми (проблемність завдань, оформлення тощо). Таким чином, виникає необхідність приділити увагу роботі по вдосконаленню навчальних посібників, методичних рекомендацій, вказівок, термінологічних словників з метою активізації самостійної роботи.

Під час організації самостійної роботи слід пам'ятати, що головною метою навчання іноземним мовам студентів ВНЗ є формування та розвиток їх комунікативної культури і навчання практичному оволодінню іноземною мовою. Завдання викладача полягає у створенні умов для практичного оволодіння мовою у професійному спілкуванні майбутніх фахівців і у виборі таких методів навчання, які дозволили б кожному студенту проявити свою активність та творчість. Викладачеві також необхідно активізувати пізнавальну діяльність студентів.

Проте, не завжди студенти виявляються готовими працювати самостійно. Багато сту-

дентів визнають, що їм не вистачає вмінь правильної організації самостійної роботи, деякі студенти не вміють правильно розподіляти вільний час. Тому основна роль у формуванні вмінь працювати самостійно належить викладачеві, який демонструє прийоми самостійної роботи на аудиторних заняттях і організовує самостійну діяльність студентів. При цьому у викладачів виникають певні проблеми, серед яких - труднощі визначення відповідних методичних прийомів, вибору адекватних форм самостійної роботи, управління самостійною роботою.

Організація самостійної роботи буде правильною тільки з урахуванням потреб самих студентів в оволодінні іноземною мовою, при правильній постановці завдань, виконання яких потребує певних зусиль. Завдання викладача - допомогти студенту стати суб'єктом самостійної навчальної діяльності, тобто самому визначати цілі, обирати засоби, корегувати, оцінювати, нести відповідальність за свої дії і результат.

Тому цілі занять та способи її досягнення повинні визначатися з позицій самого студента, з урахуванням його інтересів, потреб, індивідуальних особливостей. Викладач має з'ясувати, як студенти уявляють самостійну роботу під час вивчення іноземної мови та допомогти їм оволодіти раціональними прийомами для її виконання.

Готовність до самостійного навчання має декілька взаємозалежних та взаємопов'язаних компонентів: психологічний компонент (мотивація, ставлення до даної діяльності, інтелектуальні можливості та здібності, волевий потенціал, саморегуляція); комунікативний компонент (комунікативна компетенція); методологічний компонент (засвоєння методів та прийомів самостійної діяльності, вміння орієнтуватися в цій діяльності, знання особливостей її виконання).

Залежно від формування кожного з компонентів готовності розрізняють три ступені готовності:

- 1) готовність до копіюючої діяльності (перевага зовнішньої мотивації, низький рівень саморегуляції, форма засвоєння дій - наслідування, осмислене копіювання дій викладача, виконання вправ під його керівництвом);

- 2) готовність до відтворюючої діяльності (перевага зовнішньої мотивації, середній рівень саморегуляції, самостійне відтворення студентом прийому, засвоєного сумісно з викладачем, використання засвоєного прийому в аналогічних умовах діяльності);

- 3) готовність до власне самостійної діяльності (перевага внутрішньої мотивації, високий рівень саморегуляції, самостійне виконання різних вправ, використання прийомів у нових, але не в аналогічних умовах діяльності) [5,111].

Викладач має визначити рівень готовності кожного студента до самостійного навчання. Для цього проводять різні психологічні тести, анкети, бесіди, спостереження, вивчення продуктів діяльності студентів та інші.

Успішне формування готовності до самонавчання передбачає: 1) спеціальну організацію навчального процесу; 2) організацію самостійної роботи як самостійної пізнавальної діяльності.

Викладач має ознайомити студентів з ефективними прийомами роботи з різним матеріалом (наприклад, прийомами запам'ятовування лексики чи інформації) та різними джерелами, раціональним плануванням часу та навчальної діяльності, вмінням вести записи. Необхідно розробити та ознайомити студентів з єдиними параметрами оцінки завдань. Студент повинен критично оцінювати результати своєї роботи. Порівняння результатів самооцінки за визначеними критеріями та оцінки викладача сприятиме формуванню вмінь адекватної самооцінки. Доцільним видається також створення навчальних матеріалів як засобів управління самостійною роботою, які передбачають можливість вибору студентами обсягу і послідовності вправ з метою, наприклад, оволодіння тим чи іншим граматичним явищем. Можливість вибору означає що студент сам визначає як ефективно виконати поставлені завдання. Підтвердження важливості самостійної роботи студенти повинні відчувати під час аудиторних занять.

На сьогоднішній час відбувається трансформація підходів щодо організації самостійної іншомовної роботи студентів. При цьому пріоритетним є використання комп'ютерних інформаційних технологій, оскільки це допомагає перетворити навчання іноземній мові у творчий процес і багато студентів починають

розкриватися, перестають комплексувати і виявляють величезний інтерес до вивчення іноземної мови у руслі професійної освіти в поза аудиторний час. Таким чином, комп'ютер постає у даному ракурсі найкращим «пасивним» помічником викладачеві у навчанні іноземній мові, мета якого - інтерактивне спілкування. Використання комп'ютерних технологій навчання в організації самостійної роботи студентів має значний мотиваційний потенціал, тому барвистість і захопливість комп'ютерних програм викликає величезний інтерес у студентів. Різноманітні інтерактивні форми роботи, тематичні ігри, конкурси наукових рефератів, складання вікторин, тестів дозволяють організувати цілеспрямовану мовленнєву практику студентів у різних формах і режимах роботи із застосуванням сучасних інформаційних технологій. Організована навчально-дослідницька діяльність студентів у процесі оволодіння іноземною професійним спілкуванням передбачає підготовку студентами рефератів, написання наукових статей, тез, підготовку тестів, вікторин, творчих робіт, мультимедійних презентацій за професійним спрямуванням, що є логічним продовженням вивчення іноземної мови під час аудиторних занять.

Успішному засвоєнню навчального матеріалу під час самостійної роботи майбутніх фахівців сприяють також і аудіовізуальні засоби навчання та виконання інтерактивних завдань через мережу Інтернет. Необхідно зазначити, що вже на етапі підготовки до аудиторних занять, коли студенти опрацьовують спеціальну літературу і збирають інформацію для подальшого спілкування, проявляється інтерактивний характер самостійної роботи. Викладач має підбирати нестандартні завдання з метою створення передумов для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів і надихати їх на виконання таких завдань поза аудиторією. Не викликає сумніву той факт, що творчі завдання допомагають розкрити приховані можливості студентів для досягнення успіху у вивченні навчального матеріалу. Заслугує на увагу рекомендація щодо самостійного читання студентами наукового тексту з виходом в усне чи письмове мовлення; працювати зі словни-

ками та іншою довідковою літературою [7, 301].

Рівень інтерактивності самостійної роботи може бути підвищений за рахунок використання новітніх інформаційних та телекомунікаційних технологій: телеконференцій, форумів, чатів, електронної пошти тощо. Студенти можуть спілкуватися в режимі on- або off-line.

Сучасне викладання іноземних мов покликане інтегрувати інформаційні технології у процес навчання так, щоб цей інструментарій сприяв реалізації прикладного характеру мови, а саме збагаченню професійного світогляду майбутніх учителів іноземної мови через пошук, обробку й обмін іншомовною інформацією у поза аудиторний час, коли іноземна мова стає не предметом навчання, а засобом отримання нової інформації.

Беззаперечним є також той факт, що під час самостійної роботи у студента виникає потреба у взаємодії з викладачем, наприклад, для отримання додаткового пояснення завдання чи консультації в разі виникнення певної проблеми, оскільки одним із обов'язків викладача є полегшувати студентам самостійну роботу. Якщо завдання для самостійної роботи мають груповий характер, то контроль і звіт про виконану студентами роботу мають бути суто індивідуальними [2, 159]. Тобто, звіт про виконання завдання може бути у формі тесту з фахової лексики, складання плану до прочитаного, переклад на рідну мову або підбір дефініцій за допомогою словника, але він без сумніву передбачає взаємодію між студентом і викладачем.

Крім іншого, слід зупинитись на організаційно-методичних і матеріально-технічних проблемах, які мають місце у вищій школі. Слід зазначити, що кількість аудиторних занять з іноземної мови для студентів поступово зменшується та є недостатньою для ефективного засвоєння фахової лексики. Щодо матеріального забезпечення, то такі види діяльності, як презентація проектів або прослуховування відеозапису чи перегляд навчального відеофільму неможливі без спеціально обладнаних аудиторій, що, на жаль, є проблемою в багатьох ВНЗ.

Готовність до самонавчання з іноземної мови дозволяє студентам підтримувати і роз-

вивати систему їхньої безперервної мовної освіти, забезпечує можливість самостійно підтримувати й удосконалювати свій мовний рівень. Вдосконалення організації самостійної роботи студентів з іноземної мови заслуговує на увагу як науковців, так і практиків. Перспективою ж подальших досліджень є проблеми, пов'язані із створенням спеціального методичного забезпечення для вдосконалення самостійної роботи студентів з метою оволодіння ними іноземною лексикуою.

Список використаних джерел

1. Болонський процес : документи. - К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2004. - 168 с.
2. Дмитриев И. А. Самостоятельная работа студентов в контексте присоединения Украины к Болонскому процессу / И. А. Дмитриев, О. А. Солодовник // Сучасні технології підготовки фахівців в умовах подальшого розвитку вищої освіти України : Матеріали міжнародної науково-методичної конференції. - Харків : ХНАДУ, 2005. - С. 158-159.
3. Ивашик Е. А. Самостоятельная внеаудиторная учебная работа студентов как средство совершенствования учебно-воспитательного процесса по иностранным языкам в вузе / Е. А. Ивашик // Формирование коммуникативной иноязычной

компетенции / Сб. науч. тр. Моск. гос. лингв. ун-та. - 2005. - Вып. 42. - С. 32-42.

4. Кустовський С. М. Удосконалення самостійної навчальної діяльності майбутніх економістів: результати експериментальної перевірки авторської моделі / С. М. Кустовський // Наукові записки ТИПУ ім. В. Гнатюка. Серія : Педагогіка. - 2006. - № 6. - С. 48-53.
5. Малихін О. В. Психологічні основи організації самостійної навчальної діяльності студентів Б у мовах вищого педагогічного закладу освіти О. В. Малихін // Теоретичні питання культури, освіти та виховання : Зб. наукових праць; за заг. ред. М. Б. Євтуха. - Вип. 31. - К.: Вид. центр КНЛУ. 2006. - С. 104-111.
6. Родинко А. Н. Проблемные задания в контексте самостоятельной работы иностранных студентов при обучении их русскому языку А. Н. Родинко // Сучасні технології підготовки фахівців в умовах подальшого розвитку вищої освіти країни : Матеріали міжнародної науково-методичної конференції. - Харків : ХНАДУ, 2005. - С. 299-301.
7. Тарнопольский О. Б. Методика обучения английского языка для делового общения: Учебное пособие / О. Б. Тарнопольский, С. П. Кожушко. - К.: Ленвита, 2004. - 192 с.
8. Ягельська Н. В. Зміст самостійної роботи майбутніх економістів у процесі оволодіння англійською мовою / Н. В. Ягельська // Вісник КНЛУ. Серія : Педагогіка та психологія. - Вип. 10. - 2006. - С. 148-154.

Mariana SIDUN
Mukachevo

NEW APPROACHES TO READINESS OF STUDENTS FOR INDEPENDENT STUDY OF FOREIGN LANGUAGES

The author has identified and examined the problems of the organization of students' independent work in the study of a foreign language in out of lessons time as compulsory kinds of training activities. It found its place in the mechanism of mastering professionally oriented foreign language vocabulary. The role of interactive teaching methods in the course of independent work is determined. It is proved the necessity to further develop ways to achieve the efficiency of mastering of terminology in the context of European integration of higher education in Ukraine and the transition to university credit-modular system of assessment

Key words: readiness, interactive teaching methods, extracurricular work, independent work, motivation.

Мар'яна СИДУН
г. Мукачево

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ ГОТОВНОСТИ СТУДЕНТОВ К САМОСТОЯТЕЛЬНОМУ ИЗУЧЕНИЮ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

В статье автор определила и исследовала проблемы организации самостоятельной работы студентов по изучению иностранного языка в позааудиторное время как обязательного вида их учебной деятельности. Выяснено ее место в механизме овладения профессионально-ориентированной иноязычной лексикой. Раскрыта роль интерактивных методов обучения в процессе самостоятельной работы. Обосновывается необходимость дальнейшей разработки путей достижения эффективности усвоения терминологии в контексте европейской интеграции высшего образования Украины и перехода вузов на кредитно-модульную систему оценивания.

Ключевые слова: готовность, интерактивные методы обучения, внеаудиторная работа, самостоятельная работа, мотивация

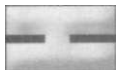
Стаття надійшла до редколегії 31.01.2016

Л

НАУКОВИЙ ВІСНИК

МИКОЛАЇВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

№ 1 (48)
лютий 2015

І. М. МЕЛЬНИЧУК	Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів сестринської справи як складової професійної компетентності.....	195
В. В. МІШЕДЧЕНКО	Актуальні проблеми фахової підготовки студентів музично-педагогічного профілю.....	201
В. Л. НАЗРУК	Використання здоров'язберігаючих технологій у підготовці майбутніх лікарів.....	206
О. В. НАКОНЕЧНА	Експериментальна перевірка ефективності моделі формування готовності майбутніх соціальних педагогів до використання арт-терапії в роботі з підлітками.....	210
Н. П. НАТАЛЕВИЧ, Б. С. СКОРИК	Культура любові та формування сімейних взаємин.....	215
А. О. НІКОРА	Теорія аксіологічного підходу в освіті та практика його реалізації в процесі предметно-методичної підготовки майбутнього вчителя-суспільствознавця.....	221
В. П. ОЛЛО	Наукові принципи та підходи до організації процесу формування професійної компетентності слухачів навчальних закладів системи професійно-технічної освіти державної пенітенціарної служби.....	226
О. В. ОРЛЮК	Експериментальна методика навчання старшокласників регіональної історії в курсі історії України.....	232
І. І. ОСТАПІВСЬКА	Негативний вплив Інтернету на студентів педагогічних спеціальностей у процесі навчання.....	239
Л. П. ПОЛОВЕНКО	Сучасні тенденції удосконалення методології ефективного управління.....	244
К. В. ПОЛЬГУН	Методи інклюзивного навчання математичних дисциплін студентів з обмеженими фізичними можливостями.....	250
Ю. Б. ПОЛІВНИЙ	Особливості сприяння розвитку творчості особистості засобами розумних технологій.....	255
Н. О. ПРАСОЛ	Особливості підготовки магістрів початкової освіти в умовах євроінтеграційних процесів.....	260
Н. Б. ПУТІЛОВСЬК	З історії організації літнього відпочинку дітей: педагогічна практика С. Т. Шацького.....	264
С. З. РОМАНЮК	Підготовка майбутніх учителів початкових класів до формування мовленнєвої компетенції молодших школярів у процесі професійно-практичної діяльності.....	268
Л. М. РЯБКИНА	Історико-педагогічний аналіз системи опіки над знедоленими дітьми на початку ХХ століття.....	273
О. М. САМОЙЛЕНКО	Історія становлення електронної педагогіки та її особливості.....	278
І. В. СЕРЕДА	Підготовка майбутнього викладача філологічних дисциплін до застосування технологій педагогічної освіти.....	282
М. М. СІДУН	Підвищення рівня мовленнєвої компетенції майбутніх викладачів англійської мови засобами тестування.....	286
Л. Г. СУРА, О. Д. ШЕВЧУК	Ціннісне світовідношення молоді як педагогічна проблема.....	291

И. В. СЕРЕДА
г. Николаев

ПОДГОТОВКА БУДУЩЕГО ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ФИЛОЛОГИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН К ПРИМЕНЕНИЮ ТЕХНОЛОГИЙ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье исследуются пути повышения эффективности профессионально-педагогической подготовки будущего преподавателя-филолога средствами технологий педагогического образования. Сформулированы организационно-педагогические условия подготовки будущего преподавателя филологических дисциплин к применению технологий педагогического образования на этапе обучения в магистратуре. Определена общая логика проведения исследовательской работы с раскрытием содержания четырех основных этапов исследования. Предложены ожидаемые результаты.

Ключевые слова: профессионально-педагогическая подготовка, будущий преподаватель-филолог, технологии педагогического образования, организационно-педагогические условия подготовки будущего преподавателя филологических дисциплин к применению технологий педагогического образования.

Стаття надійшла до редколегії 11.02.2015

УДК 378

М. М. СІДУН
м. Мукачево
vsidun@mail.ru

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ ТЕСТУВАННЯ

У статті визначено загальні аспекти розробки методики тестування майбутніх викладачів для формування рівня мовленнєвої компетенції в говорінні англійською мовою. Автором також встановлено ознаки тесту, що відрізняють його від нетестового завдання. З'ясовано сутність і роль тестового контролю в умовах кредитно-модульної системи, виокремлено фактори, що зумовлюють ускладнення тестового контролю говоріння та сформульовано основні вимоги до розробки тестових завдань.

Ключові слова: тестування, тестовий контроль, мовленнєва компетенція в говорінні.

Відповідно до сучасної освітньої концепції вищої школи мета навчання іноземної мови майбутніх викладачів у формуванні розвитку особистості, здатної і брати участь у міжкультурній комунікації, і навчати їй. Це означає, що випускник мовного спрямування повинен вільно володіти англійською мовою як засобом спілкування в різних ситуаціях, тобто такою мірою, яка необхідна для активної професійної та суспільної діяльності, самостійної роботи над підвищенням свого професійного та культурного рівня. Методика організації тестування майбутніх викладачів щодо рівня сформованості мовленнєвої компетенції в говорінні англійською мовою як засобу контролю за результатами навчання іншомовного мовлення є актуальною, оскільки роль контролю в навчальному процесі зростає в умовах кредитно-модульної системи.

Посилення ролі контролю в процесі навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах зумовлено входженням системи вищої освіти в Болонський процес та введенням кредитно-модульної системи, що передбачає безперервний контроль знань студентів і потребує застосування нових відповідних методик контролю з урахуванням загальноєвропейських рекомендацій. Із введенням кредитно-модульної трансферної системи вся процедура контролю потребує перегляду: проблема перерозподілу часу, зміна об'єктів контролю, введення нових технологій, зокрема тестових. Отже, проблема періодичного оцінювання говоріння як виду мовленнєвої діяльності студентів стає одним з основних компонентів методичної системи курсу практики англійського усного та писемного мовлення та однією із центральних у загальному комплексі наукових досліджень [1,44; 2,57; 3,58].

Мета статті - визначення загальних аспектів, необхідних для розробки методики тестування рівня сформованості мовленнєвої компетенції майбутніх викладачів у говорінні англійською мовою.

Як зазначає Т. О. Корольова [6, 128], точно діагностувати рівень володіння іншомовним мовленням на будь-якому етапі навчального процесу в умовах певної організації із застосуванням певних методів та засобів навчання важливо передусім для того, щоб керувати цим навчальним процесом і таким чином гарантувати відповідність між поставленою метою та досягнутими результатами.

Керування процесом навчання студентів говоріння англійською мовою має відбуватися за допомогою тестового контролю, головною метою якого є моніторинг сформованості необхідних мовленнєвих умінь. Під «тестовим контролем» ми розуміємо процес визначення рівня сформованості мовленнєвої компетенції майбутніх викладачів у говорінні англійською мовою на основі виконання ними усних тестових завдань та формулювання оцінки за певний період навчання.

Оцінка студентів за виконання тестових завдань свідчить про певний рівень сформованості мовленнєвої компетенції в говорінні та є орієнтиром для студентів у подальшій діяльності з опанування англійської мови. Результати виконання тесту повинні продемонструвати якість і повноту досягнення цілей і завдань, визначених програмою для кожного року навчання.

Для всіх залікових модулів необхідно розробити банк тестових завдань, щоб проконтролювати якість засвоєння мовно-мовленнєвого матеріалу. Кожен заліковий модуль повинен оцінюватися. Студента інформують про результати оцінювання залікового модуля як елемента підсумкової оцінки засвоєння навчального модуля.

Відсутність заліково-екзаменаційних сесій зміщує акцент із підсумкового контролю на поточний - підсумкову атестацію кожного залікового модуля.

Зарахування змістових модулів, уведених до річної навчальної програми, здійснюється шляхом складання студентом певного виду підсумкового контролю протягом навчального року без організації заліково-екзамена-

ційних сесій, однак із дотриманням термінів, визначених графіком підсумкового контролю.

Для того, щоб оцінна функція тестового контролю успішно реалізувалась у практиці навчання, контролю мають бути властиві такі якості, як цілеспрямованість, адекватність, репрезентативність, об'єктивність та систематичність [5,188].

Цілеспрямованість тестового контролю полягає в тому, що він повинен спрямовуватися на певні мовленнєві вміння говоріння, рівень сформованості яких визначається та оцінюється. Репрезентативність означає, що контролем має бути охоплений увесь мовно-мовленнєвий матеріал, опанований студентами за I та III роки навчання в університеті, та рівень засвоєння якого перевіряється. Об'єктивність контролю забезпечується застосуванням об'єктивних способів оцінювання відповідей студентів за цілісними та аналітичними шкалами. Систематичність контролю реалізується через його регулярне проведення в процесі навчання англійської мови на початкових етапах.

Відповідно до ступеня сформованості мовленнєвих умінь застосовуються такі види систематичного тестового контролю: поточний, рубіжний і підсумковий, які проводяться після завершення модуля, семестру та року. Проведення вказаних видів контролю має засвідчити ефективність засвоєння програми навчання.

Підсумкові тести повинні бути градуйованими за цілями та об'єктами контролю відповідно до визначених Програмою рівнів володіння студентами англійською мовою наприкінці кожного року навчання. Ці рівні співвідносяться на молодших курсах із рівнями B2, діалогічне мовлення, і B2 - C1, монологічне мовлення, за шкалою, розробленою Радою Європи [4, 112]. Згідно з програмою «Іноземні мови, 1-11 класи» рівень володіння іноземною мовою наприкінці одинадцятого класу відповідає рівню B1, тобто це рівень вступників до ВНЗ. Отже, за два перші роки навчання у вищому навчальному закладі студенти мають перейти з рівня B1 на рівень B2 - C1.

Постає проблема розподілу навчального часу на певну кількість модулів та визначення, які саме вміння повинні бути сформовані наприкінці кожного модуля. Подальше за-

вдання - розподілити дескриптор рівня B2 шкали Загальноєвропейських Рекомендацій на два роки навчання. Для цього потрібно визначитися, у чому полягає відмінність між рівнями B1, B2 та C1.

Об'єктами тестового контролю виступають вміння говоріння, рівень володіння якими дає змогу студенту здійснити іншомовну мовленнєву діяльність.

Результат говоріння виражається у вербальній реакції на висловлювання. Отже, висловлювання та вербальна реакція на нього може бути безпосереднім об'єктом контролю. Як наголошує Г. Фулчер, у методиці навчання іноземних мов оцінюється саме продукт, а не процес реалізації [8, 22].

Як зазначено в Програмі, випускники повинні вільно користуватися іноземною мовою з професійною, науковою та іншою метою [7]. Для подальшого визначення об'єктів тестового контролю та критеріїв оцінювання ми вважаємо за доцільне уточнити, з якою метою випускники мають використовувати іноземну мову, які мовленнєві вміння говоріння вони застосовуватимуть у вирішенні професійних завдань та повсякденному житті.

На жаль, для майбутніх викладачів іноземної мови не розроблено освітньо-кваліфікаційної характеристики, тому залишаються невизначеними межі користування англійською мовою в їхній майбутній професійній діяльності. На основі цього ми вважаємо правомірним виокремити необхідні компоненти для розробки тестової методики з дескрипторних шкал рівнів володіння мовою із Загальноєвропейських Рекомендацій із мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання.

Якісні та кількісні показники володіння студентами іншомовним спілкуванням у говорінні як видом мовленнєвої діяльності є критеріями оцінювання їхніх відповідей, отриманих під час проведення тестового контролю. Оскільки продуктом усної мовленнєвої діяльності є текст, то ми вважатимемо його характеристики якісними та кількісними показниками. Ми визначили такі загальні характеристики усного тексту з глобальної шкали Загальноєвропейських Рекомендацій: структура/функціональний тип, тема, когерентність, когезія, розвиток думки / думок та спонтанність [4, 24]. Потрібно пам'ятати, що вели-

ка кількість різноманітних критеріїв ускладнює процес оцінювання, проте сприяє підвищенню об'єктивності та валідності тестів.

Як доводить наш досвід, на мовних факультетах педагогічних ВНЗ доцільніше застосовувати одномовні форми контролю. Студенти на практичних заняттях мають справу з різноманітними форматами тестових завдань, як правило, запропонованими в зарубіжних підручниках. Крім того, медіація не є саме метою навчання іншомовного мовлення.

Засобами проведення тестового контролю є спеціально підготовлені тестові завдання, які містять інструкцію щодо їхнього виконання та програмний мовний і мовленнєвий матеріал. Необхідною умовою цих завдань є те, що інструкція має спонукати студентів до реалізації тих мовленнєвих умінь говоріння, які підлягають контролю, а мовно-мовленнєвий матеріал тестових завдань за обсягом повинен охоплювати увесь той матеріал, рівень засвоєння якого перевіряється.

Досвід нашої практичної діяльності показує, що в навчальному процесі мають варіюватися усі формати тестового контролю, оскільки це сприяє його ефективності та об'єктивності, реалізації принципу індивідуалізації навчання та підвищенню мотивації студентів.

Оскільки за кредитно-модульною системою оцінювання здійснюється за кількома рейтинговими шкалами, то тестування є найефективнішим. Адже результати, отримані під час тестування, підлягають кількісному підрахунку, на основі якого оцінюється успішність студентів в оволодінні іншомовною мовленнєвою діяльністю. Для цього кожне тестове завдання спочатку оцінюється в балах Бали нараховуються за ступінь відповідності відкритого типу відповіді тестованого певним характеристикам якості мовлення за критеріально-аналітичною шкалою. За кожним із критеріїв тестований отримує певну кількість балів, що співвідноситься зі шкалою оцінок.

Зважаючи на особливості процесу породження мовлення й умови функціонування експресивної усної форми комунікації для досягнення більшої валідності, тестовий контроль сформованості продуктивних умінь говоріння здійснюється різними прийомами,

які повторюють прийоми навчання цього виду мовленнєвої діяльності.

Г. Фулчер зазначає, що методисти, які досліджують проблему тестового контролю вмінь говоріння, наголошують на особливій складності цього процесу через те, що не розуміють самої природи говоріння й відповідно не мають уявлення проте, що повинні вимірювати в усному мовленні тестованих [8,18].

Ми встановили фактори, що зумовлюють ускладнення тестового контролю продуктивного виду мовленнєвої діяльності - говоріння - для їхнього подальшого аналізу з метою усунення недоліків:

- процес оцінювання потребує безпосередньої присутності як студента, - того, хто говорить, так і викладача, того, - хто оцінює. Викладач не може «віднести» усний текст додому, відтворити його в точних деталях та проаналізувати, коли з'явиться час. Увесь процес відбувається в реальному часі;
- говорінню властиві деякі специфічні лінгвістичні, психологічні та методичні характеристики;
- мовленнєві вміння в говорінні доволі важко виявити;
- відсутність єдиної точки зору на те, що є якісними та кількісними показниками рівня володіння говорінням.

Проаналізувавши сучасні визначення поняття «тест», ми визначили такі ознаки тесту, що відрізняють його від нетестового завдання:

- існує в формі комплексу завдань, що в своїй сукупності забезпечує однозначність відповідей;
- розробляється відповідно до певних дидактичних вимог;
- має еталон відповіді, що гарантує об'єктивність результатів;
- проходить попереднє експериментальне випробування (апробацію / пілотування);
- апробація здійснюється в однакових для всіх умовах;
- тривалість тесту та його характер зумовлені об'єктивними факторами;
- передбачає жорстку регламентацію в часі;
- його результати піддаються кількісній оцінці, статистичній (математичній) обробці;
- виконання тесту дає змогу встановити рівень мовно-мовленнєвої компетенції з

використанням спеціальної шкали заздалегідь установлених критеріїв;

- має свої специфічні ознаки, такі, як валідність, надійність та практичність;
- структура тесту передбачає постійні зміни;
- проходить процедуру стандартизації [1,43-92].

На основі окреслених ознак ми розглядаємо тест підготовлений відповідно до певних методичних та дидактичних вимог комплекс контрольних завдань, що пройшов попереднє випробування та проводиться в однакових для всіх умовах, тривалість та характер якого зумовлені об'єктивними факторами, результати його піддаються кількісному та якісному оцінюванню та дають змогу встановити рівень сформованості мовленнєвих умінь говоріння за допомогою спеціальної шкали заздалегідь установлених критеріїв.

Як відомо, за структурою тест складається з двох частин: інформаційної та операційної. Інформаційна частина містить інструкцію та зразки правильного виконання завдань. Операційна - завдання чи запитання (items) [5,189].

Тестове завдання є одиницею тесту, що передбачає певну вербальну чи невербальну реакцію, містить конкретне окреме завдання та вимагає його вирішення, тобто відповіді [2,51].

Для перевірки сформованості вмінь в експресивному усному мовленні використовують такі типи тестових завдань, як читання вголос, відповідь на запитання, перекодування інформації, ранжирування інформації, короткий або докладний переказ, прийоми драматизації (рольова гра), керований діалог, інтерв'ю, співбесіда, усний коментар, виступ, дискусія, повідомлення, роздум, розв'язання проблемних завдань, звіт, опис, інструкції, порівняння малюнків, бесіда, усний переклад.

Нашим завданням є уточнення змісту цих завдань, їхній розподіл за видами говоріння (монологічним та діалогічним) та визначення форми й умов їхнього проведення.

Тестове завдання повинне містити комунікативну проблему, щоб стимулювати студента для її розв'язання, тобто спілкування.

Важливо усвідомити, що ми хочемо отримати від студента в ході виконання ним тес-

тового завдання [test performance). Насамперед це здатність (ability) говорити в заданій ситуації. Для цього вважаємо за доцільне пов'язати говоріння в реальних життєвих ситуаціях із говорінням, що зумовлене тестовою ситуацією, та інтерпретувати відповідь студента.

Вагомим є те, якою мірою ми можемо виявити здатність студента до мовленнєвої діяльності в реальному житті, контактуючи з носіями мови. Нам не цікаво знати, як добре студент зможе виконати наш тест, потрібно встановити рівень його здатності говорити поза межами тестової ситуації.

Тестові завдання, спрямовані на перевірку рівня сформованості мовленнєвої компетенції в говорінні, повинні відповідати таким вимогам:

- забезпечувати нас релевантною інформацією про рівень сформованості мовленнєвої компетенції в говорінні;
- кількість тестових завдань, що складатимуться студентами за один раз, залежить від виду тестового контролю;
- від тестованих повинна очікуватися усна відповідь, а не фізична реакція;
- формулювання тестових завдань повинно бути ясне, чітке, однозначне, легко зрозуміле, коротке, послідовне, а також відповідати рівню тесту, містити всю необхідну інформацію, не мати помилок;
- тестові завдання мають функціонувати незалежно одне від одного.

Застосування тестового контролю як надійного інструмента вимірювання рівня сформованості мовленнєвої компетенції майбутніх викладачів у говорінні англійською мовою є перспективним і необхідним, особливо в умовах кредитно-модульної системи. Тому, незважаючи на всі вимоги щодо тестового

контролю та недоліки, тестова перевірка має низку переваг порівняно з традиційними формами та методами, вона природно вмонтована у сучасні педагогічні концепції, дозволяє більш раціонально використовувати зворотний зв'язок зі студентами й визначати результати засвоєння матеріалу, зосередити увагу на прогалинах у знаннях та внести відповідні корективи. Однак потрібно мати перевірену надійну базу тестів, поєднувати їхнє використання з іншими методами контролю, серед існуючих автоматичних систем тестування вибрати таку, яка б максимально запобігала б угадуванню та зубрінню, виробити об'єктивні, чіткі критерії оцінювання, зрозумілі не тільки екзаменатору, а й студентів.

Список використаних джерел

1. Алексейчук І. С. Про технологію створення системи тестування / І. С. Алексейчук // Нові технології навчання : Науково-методичний збірник. - К.: НМЦВД, 2000. - С. 43-92.
2. Булах І. Є. Основи педагогічного оцінювання : Навчальний посібник / І. Є. Булах // Частина 1, - К., 2006. - С. 36-91.
3. Дорошенко Ю. Педагогічна діагностика та оцінювання результатів тестування / Ю. Дорошенко. П. Ротаєнко, Н. Семенюк // Завуч. - 2005. - № 20-21. - С. 56-60.
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання : Пер. з англ. - К.: Ленвіт, 2003, - 261 с.
5. Колесникова И. Л. Англо-русский терминологический справочник по методике преподавания иностранных языков / И. Л. Колесникова, О. А. Долгина // СПб : Cambridge University press, Русско-Балтийский информационный центр БЛИЦ.-2001.- 224 с.
6. Королева Т. А. 0 тестировании в интенсивном курсе иностранного языка (Франция) / Т. А. Королева // Обучение иностранным языкам в высшей школе: Методический сборник № 4/9. - М., 1969.-С. 128-139.
7. Програма з англійської мови для університетів / інститутів (п'ятирічний курс навчання): Проект / С. Ю. Ніколаєва, М. І. Соловей, Ю. В. Головач та ін. - К.: Британська Рада, 2014. - 245 с.
8. Fulcher G. Testing Second Language Speaking. - Longman, 2003. - 288 p.

М. М. СІДУН
Mukachevo

RAISING SPEECH COMPETENCE OF FUTURE ENGLISH TEACHERS BY MEANS OF TESTING

The article identified the general aspects of the development of testing methods for the formation of speech competence of future teachers in speaking English. The author also highlighted signs of test, which distinguish it from non-test task. It was clarified the nature and the role of test control in credit-modular system, determined the factors that cause the complexity of the test control in speaking and formed basic requirements for development tests.

Key words: test, test control, language competence in speaking.

ISSN 2524-0609

Серія

ПЕДАГОГІКА
СОЦІАЛЬНА
РОБОТА

Випуск 1 (40)

тС о

^ Sä

2017

Гміиька Наталя. МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ	
- 'Г НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ.....	238
ляська Аниа. ПРАКТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	
" ИЗНИКІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	242
Лалуиька Галина. ПІДГОТОВКА ДУХОВЕНСТВА В УМОВАХ МУКАЧІВСЬКОЇ	
ЮГОСЛОВСЬКОЇ ШКОЛИ.....	245
Сівка Ірина. ВПРОВАДЖЕННЯ ВИБІРКОВИХ ІНТЕГРОВАНИХ КУРСІВ ПІД ЧАС	
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ.....	249
Сваричевська Анжела. ІСТОРИКО-РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ВИНИКНЕННЯ І	
РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЇ ЯК САМОСТІЙНОЇ ГАЛУЗІ НАУКОВИХ І ОСВІТНІХ ЗНАТЬ.....	252
Серела Ірина. ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОЗДОРОВЧА АЕРОБІКА» ДЛЯ СТУДЕНТІВ	
-ІПУ ІМ. В. ГНАТЮКА В УМОВАХ КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ	
НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	256
СЦУН Мар'яна. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ СПІЛКУВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІШ	
У ШКІЛЬНОМУ КОЛЕКТИВІ.....	259
Слалюк Анжела. ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ	
СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ЦІНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	262
Г ::ганська Ганна. РОЛІ ФАХІВЦЯ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ.....	265
Сншар Інна. ДО ПИТАННЯ ПРО ВИБІР ФОРМ І МЕТОДІВ РОБОТИ З РОЗВИТКУ	
ЮМУНЖАТИВНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	269
Стеїгчук Надія. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІЗИЧНОГО САМОВДОСКО-	
НАЛЕННЯ УЧНІВСЬКОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	272
Стефанишин Катерина. РОБОТА НАД ПРИЙМЕННИКОМ У 5 КЛАСІ ЯК ПІДГОТОВЧИЙ	
• ДО УСВІДОМЛЕННЯ ЙОГО КОМУНІКАТИВНОЇ РОЛІ У СТРУКТУРІ МОВЛЕННЯ.....	276
Стойка Олеся. ВИЩА ОСВІТА США ТА УКРАЇНИ: ВІДМІННІ ТА СПІЛЬНІ РИСИ.....	280
Тимошенко Володимир. ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ	
ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ.....	284
Ткачов Артем. СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ	
• \:ПЕТЕНТНОСТЕЙ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО ЗДІБНИХ І ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ	
ОСНОВНОЇ ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ.....	287
Товканепь Ганна. ЗАКОНОМІРНОСТІ І ПРИНЦИПИ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ	
Е ЛАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ.....	291
Тр%-бачева Світлана, Черноус Оксана. ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕТАПРЕДМЕТНИХ	
ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ..... ;.....	295
Фельцан Інна. ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТЕОРІЇ ОСВІТИ ДОРОСЛИХ У ЄВРОПІ.....	299
Ференчук Ірина. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ	
-::у.ецькомовної КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЧИТАННІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ	
- \: АЙБУТНІХ ФШОЛОГІВ.....	3 02
Фізеші Октавія. ПОЧАТКОВА ОСВІТА ЗАКАРПАТТЯ У 50-80-ИХ РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ.....	306
Шеремета Людмила, Мельник Тетяна. ФОРМУВАННЯ ОРФОЕПІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ	
ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ.....	310
Шостачук Андрій, Шостачук Дмитро, Шмельова Тетяна. КОМПЕТЕНТНІСТЬ ІНЖЕНЕРА-	
МЕХАНІКА: СИСТЕМНИЙ ПІХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ.....	313

Сідун Мар'яна Михайлівна

кандидат педагогічних наук, доцент

доцент кафедри англійської філології та методики викладання іноземних мов
Мукачівський державний університет, м.Мукачево, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ СПІЛКУВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ШКІЛЬНОМУ КОЛЕКТИВІ

У статті автор виділяє наявність різних підходів до проблеми спілкування і визначила її як багатоплановий процес розвитку контактів між людьми, що породжується потребами спільної діяльності. Автором також було виділено три сторони процесу спілкування: комунікативну (передача інформації), інтерактивну (взаємодія) і перцептивну (взаємосприйняття). З'ясовано сутність і роль мовлення у комунікативному процесі молодших школярів, проаналізовано поняття вербальної і невербальної комунікації.

Ключові слова: спілкування, молодші школярі, комунікативний акт, мотиви мовлення, фази спілкування.

Вступ. Процес інтеграції України в європейський та світовий інформаційний простір зумовлює динамічні соціально-політичні перетворення в багатьох галузях економіки нашої країни, особливо в освіті. Зростаючі потреби в спілкуванні між людьми з різними мовами та культурними традиціями вимагають впровадження нових підходів, навчально-виховних систем, форм і методів навчання й виховання, які б відповідали потребам розвитку особистості, сприяли розкриттю її талантів, духовно-емоційних, розумових і фізичних здібностей, створенню у навчально-виховному процесі умов, що виховували б суб'єктність як головну рису особистості сучасної людини.

У Національній доктрині розвитку освіти серед пріоритетних напрямів реформування навчально-виховного процесу визначається формування в дітей і молоді вміння міжособистісного спілкування та підготовки їх до життя в умовах ринкових відносин. Це пов'язано не тільки з прагненням української держави приєднатися до західної європейської цивілізації (як відомо, вміння спілкуватися в західній культурі вважається одним із компонентів ділової й загальної культури людини), а й з тенденцією до подолання відчуження людей, викликаного розповсюдженням засобів масової комунікації, комп'ютеризації, висуненням в центр суспільного життя особистості як вищої цінності з її ініціативою, динамізмом і самостійністю, проведенням у життя принципу свободи і самовираження особистості.

Феномен спілкування є надзвичайно багатим за своїми виявами, тому виступає об'єктом вивчення багатьох галузей знання. До нього виявляють інтерес філософи, психологи, педагоги, соціологи, медики, лінгвісти. Це пов'язано з тим, що без спілкування неможливе існування і розвиток як суспільства, так і особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури з питання про сутність спілкування показав, що існують три головних підходи до визначення цього феномена. Деякі автори підводять "спілкування" під поняття "комунікація", інформаційний зв'язок (А.Брудний, В.Соковнін та ін.). У працях цих дослідників спілкування розглядається як обмін інформацією між динамічними системами і підсистемами, здатними сприймати, зберігати і передавати різні відомості. Так, В.Соковнін відзначає, що "людські стосунки... неможливі без інформації та її спрямованої передачі. Спрямоване висловлення думки, її передача та сприймання... є необхідними елементами людських стосунків, а їх сукупність утворює інформаційну структуру соціального спілкування" [9, с.9]. Позитивною стороною цього підходу можна вважати те, що підкреслюється важлива роль інформаційних процесів у розвитку індивіда. Разом з тим цей погляд значно збіднює унікальний феномен спілкування. Передаючи один одному ту чи іншу інформацію, люди разом працюють, переживають різні емоції, встановлюють певні стосунки. Необхідно врахувати й те, що в комунікації має місце процес руху О Сідун М.М.

інформації, спрямований в одному напрямку. Інформація йде від однієї особи до іншої (у кібернетичі - від машини до людини, від машини до машини), зменшуючись кількісно. У спілкуванні ж знання циркулюють між суб'єктами, внаслідок чого інформація, як правило, подвоюється.

Інший підхід пов'язаний з підведенням спілкування під поняття «діяльність» (Б.Ананьєв, Н.Єрастов, М.Каган, О.Леонтьєв, М.Лісіна та ін.) Так, М.Каган, використовуючи системний аналіз діяльності, виділяє чотири необхідних і достатніх, на його думку, види діяльності: перетворювальну (творчу), пізнавальну, ціннісно-орієнтаційну і комунікативну. Підставою для виділення їх слугують цілі, що ставить суб'єкт у взаємодію з об'єктом. Комунікативна діяльність реалізується людиною в різних формах: в матеріально-практичній діяльності, у її поведженні в побуті і під час обрядових дій, при обміні різноманітною інформацією за допомогою бесід, преси, у різних іграх [3]. Таким чином, М.Каган розглядає спілкування як один із видів людської діяльності, якому притаманні відповідна структура й атрибути. Б.Ананьєв розглядає спілкування як особливий вид соціальної діяльності поряд із працею і пізнанням. О.Леонтьєв відзначає, що історично спілкування було нерозривно пов'язане з практичною діяльністю. З часом відбулося відмежування спілкування від практичної діяльності, і критерієм цієї трансформації стала поява у спілкуванні специфічної мотивації: тепер воно може використовуватись як засіб пізнавальної, теоретичної діяльності. Спілкування як діяльність, на його думку, має місце в роботі оратора, лектора, учителя [4].

Метою статті є окреслення процесу спілкування молодших школярів у класному колективі, аналіз проблем у цій діяльності та визначення сутності комунікативного акту як невід'ємної складової процесу спілкування.

Виклад основного матеріалу. Вивчення вказаних підходів та описів процесу спілкування показало, що дослідники найбільш часто називають такі його ознаки: спосіб організації діяльності; обмін цінностями, думками; обмін інформацією; задоволення потреб у підтримці, солідарності (і дефініція, і всі описи); встановлення взаємодії; суб'єкт-суб'єктний процес; забезпечення взаєморозуміння; процес декодування повідомлення; обмін результатами діяльності; процес формування міжособистісних відносин; взаємосприйняття; взаємовплив; обмін думками, переживаннями; обмін досвідом; обмін емоціями; встановлення взаємовідносин; вироблення єдиної стратегії взаємодії.

Серед ознак спілкування найчастіше вказуються активні, перетворювальні, спрямовані на підтримку життєдіяльності індивідів, забезпечення їхньої спільної діяльності та взаємовідносин.

Виходячи з дефініції спілкування, в єдиному процесі спілкування виділяють три сторони: комунікативну

(передача інформації), інтерактивну (взаємодія) і перцептивну (взаємсприйняття). Усі три сторони розглядаються в єдності.

З практики відомо, що в процесі спілкування молодших школярів домінують комунікативна та інтерактивна функції. Спілкування учнів цього віку має свої особливості. З приходом дитини до школи змінюються відносини з дорослими, головним авторитетом стає учитель. Діти молодшого шкільного віку орієнтуються більше на думку вчителя, ніж однокласників. У молодшого школяра значно розширюється коло спілкування: у нього є товариші по класу, по сумісній діяльності, в позашкільних справах. Однак утрата товариша не стає предметом глибоких переживань, як правило, швидко знаходиться заміна. Молодші школярі легше усвідомлюють вчинки та мотиви інших людей, ніж свої власні. Тому вичленення мотиву вчинку, роз'яснення дитині його сутності і правильності в різних типових ситуаціях є спеціальним завданням дорослих. Молодшому школяреві імпонує, що з ним, як із дорослим, говорять про найсерйозніші речі - не лише про оцінки та ігри, а й про те, що хвилює дорослих, про події у країні, світі, про взаємини. Однак, як показують дослідження І.Бега, про серйозне з дітьми треба говорити просто, прагнучи звертатись до їхнього власного життєвого досвіду, до прочитаних ними книжок, до побаченого ними по телевізору, діючи при цьому не лише на свідомість малюка, а й на його почуття.

До завершення молодшого шкільного віку колективні інтереси і спілкування з товаришами починають виділятися для дитини в особливу сферу життя, наповнену особливим спілкуванням, радіщами, інтересами. «Звернення до колективу» веде до того, що молодший школяр починає свідомо підпорядковувати свої спонуки тим загальним цілям і завданням, які стоять перед ним і його ровесниками, вчиться керувати своєю поведінкою.

Відповідно до вищезазначеного спілкування недостатньо розглядати як передачу інформації або її сприймання, оскільки взаємне інформування вимагає налагодження спільної діяльності. До того ж, інформація повинна бути не просто прийнята, але й осмислена. Обміну інформацією між людьми характеризується тим, що за допомогою системи знаків партнери можуть вплинути один на одного, тобто обмін інформацією обов'язково допускає взаємодію партнерів. Комунікативний вплив можливий у тому разі, якщо обидва учасники спілкування володіють єдиною системою кодування [7].

Одним із засобів комунікації є мовлення. А.Петровський називає його вербальною комунікацією [8], феномен якої досліджувався багатьма вченими (Ф.Гужвою, М.Жинкіним, О.Леонтьєвим, Т.Ладженською, М.Львовим та ін.).

Спостереження показують, що характерною ознакою учнів молодшого шкільного віку є дисбаланс між вербальною і невербальною комунікацією. Недостатньо розвинене мовлення приводить до перебільшення в деяких школярів значення невербального спілкування: під час розмови, переказу історій дітей зловживають жестами, не завжди розуміючи деякі з них.

Спираючись на загальнопсихологічну теорію діяльності, О.Леонтьєв розробив чотирихфазну динамічну структуру мовленнєвого акту. Кожна фаза відповідає певному етапові породження зв'язного висловлювання, а саме:

1) орієнтуванню в умовах мовленнєвої ситуації (виявлення умов спілкування, визначення типу висловлювання, його загальної мети, адресата, стилю);

2) плануванню висловлювання (про що саме треба сказати), яке передбачає добір таких мовних одиниць, котрі б відповідали темі і меті висловлювання, а також розташуванню їх у відповідній послідовності;

3) реалізації програми висловлювання - породження зв'язного тексту;

4) контролю, який передбачає співвіднесення результату мовленнєвого впливу на слухача (читача) із за-

вданням висловлювання; виявлення і виправлення припущених помилок у структурі, змісті та мовленнєвому оформленні висловлювання [5].

1. При цьому О.Леонтьєв виділяє вісім функцій мови у сфері спілкування - Конвенціональний (від "конвенція" - згода) - рівень повноцінного людського спілкування.

2. Примітивний - для того, хто говорить, партнер є предметом: він або потрібен, або заважає, але ним потрібно оволодіти.

3. Маніпулятивний (для "маніпулятора") - партнер-суперник у грі, яку треба обов'язково виграти. Виграш означає вигоду.

4. Стандартизований або "контакт масок".

5. Діловий - характеризується не тільки чіткістю, правдивістю, але й певним рівнем творчості та креативності.

6. Ігровий - характеризується витонченістю змісту і багатством відтінків.

Процес спілкування як багатогранний аспект діяльності молодших школярів передбачає моделювання безпосередніх актів спілкування, які розглядаються як набори правил, що керують контактом:

1. Асоціативний спосіб спілкування. Це обмін репліками, за змістом асоціативно взаємопов'язаними. Бесіда не має певної мети, але в процесі бесіди досягається задоволення. Це обмін думками, почуттями, хоч і не логічними, але ширими. Співрозмовники тут рівноправні, не підбирають фраз, а вільно спілкуються.

2. Розв'язування задач. Мовленнєве висловлювання, спрямоване на досягнення спільної точки зору, допускає наявність певної мети. Кожне висловлювання ретельне підбирається й оцінюється. Прийняттям рішення закінчується один і починається новий спосіб спілкування.

3. Задавання запитань - спосіб спілкування, коли один із партнерів зацікавлений в одержанні інформації. Право задавати запитання визначається соціальною роллю.

4. Уточнення розуміння - спосіб спілкування, схожий з попереднім, виявляється в спробі виявити, що становить собою зміст.

Навички міжособистісного спілкування у молодших школярів, як правило, розвинуті недостатньо. Є діти з пониженою соціальною активністю, схильні до самотності. Частина дітей використовує невдалі соціальні стратегії у стосунках з однолітками. Тому повноцінне спілкуванню людина повинна навчитися ще на початковому етапі формування своєї особистості, а стає і навчитися швидко й правильно орієнтуватися в умові спілкування, вміти правильно спланувати своє мовлення; відшукати відповідні засоби для передачі задуманого змісту; вміти забезпечити зворотний зв'язок, аж якщо будь-яку з ланок акту спілкування буде порушено. то мовцю не вдасться домогтися очікуваних результатів спілкування - воно виявиться неефективним.

Питання ефективності спілкування ми розуміємо як його результативність, коли реалізуються комунікативний намір і комунікативне завдання як практичного, так і духовного плану. Тобто, у цих випадках можна говорити про "комунікативну удачу". Протилежна їй - комунікативна невдача - коли мовець не досягає мети.

Процес спілкування як суб'єкт-суб'єктна взаємність пред'являє до комунікантів специфічні вимоги, тобто володіння вміннями й навичками комунікації, а також припускає наявність в особистості певної якісної характеристики її як суб'єкта спілкування. Це ті характерологічні якості, які дозволяють людині успішно приймати й передавати інформацію, взаємодіяти з іншими людьми.

Залежно від мотивації підстав різні дослідники сувають неоднакові вимоги до якості мовлення (іного спілкування): - змістовність - говорити і г можна про те, що добре знаєш [6]; - інформативність повідомлення повинно містити інтерес для співрозмовника, а не бути загальновідомим [1]; - логічність слідовність, чіткість побудови [6]; - точність - у

мовця, передати факти, почуття відповідно до дійсності, дібрати адекватні мовні засоби [2]; - істинність [1]; - ясність мовлення - уникання незрозумілих виразів, неоднозначності [1; 7]; - виразність мовлення - уміння яскраво, переконливо, лаконічно передати думку [6]; - багатство мовлення — здатність мовця передати одну думку різноманітними засобами [2]; - неповнота опису, повідомлення з неповним описом зовнішнього світу суперечить нормальному спілкуванню, з нього неможливо виділити значущу інформацію [1]; - тотожність - партнери повинні під час розмови виходити з однієї дійсності (предмета розмови) [1]; - детермінізм - знання причинно-наслідкових зв'язків [1]; - загальна пам'ять - мовці повинні мати мінімальний загальний запас відомостей про минуле [1]; - здатність прогнозувати майбутнє - будувати нескладні передбачення [1]; - семантична зв'язність - вимога до мовця говорити такі репліки, щоб партнер зміг підібрати до них хоч яку-небудь відповідь [1]; - кооперація - наявність загальної мети, цілеспрямована бесіда [1]; - релевантність - не відхилятися від теми, говорити до справи [1].

Однак слід зазначити, що автори дещо по-різному визначають тіж самі вимоги. Так, наприклад, вимогу виразності мовлення Т.Ладиженська розуміє як якість

мовлення, яка передбачає, що мовець відчуває функціональний стиль, розуміє особливості даної ситуації і при виборі слів враховує специфіку умов мовлення [1], на відміну від визначення М.Львова, що подане вище. Встановлено, що мовлення буває зовнішнім і внутрішнім, усним і письмовим, діалогічним і монологічним, що ще більше утруднює процес його удосконалення молодшими школярами та свідчить про його багатогранність.

Викладений матеріал дозволяє зробити наступні висновки: на основі аналізу психолого-педагогічних досліджень було визначено поняття "спілкування" як взаємодію людей та особливості здійснення його молодшими школярами, розкрито можливості класної роботи у формуванні умінь спілкування учнів початкових класів, що дозволило визначити провідні комунікативні вміння, які підлягають формуванню в цьому віці: слухати партнера, виробляти тактику спілкування, користуватися невербальними засобами спілкування та засобами мовленнєвого етикету; спілкування школярів, зокрема учнів молодшого шкільного віку, у процесі навчання, виховання й розвитку їх має великий педагогічний потенціал і повинно доцільно використовуватися учителем у процесі розв'язання завдань навчального і виховного характеру.

Список використаної літератури

1. Войскунский А. Я говорю, мы говорим ... Очерк о человеческом общении / А.Войскунский - М.: Знание, 1990. - 238 с.
2. Детская риторика в рисунках, стихах, рассказах: Кн. для учителя / Т.А.Ладыженская, Г.И.Сорокина, И.В.Сафонова, Н.В.Ладыженская / Под ред. Т.А.Ладыженской. - М.: Просвещение. 1995. - 95 с.
3. Каган М. С. Человеческая деятельность: Опыт системного анализа / М.С.Каган. - М.: Политиздат, 1974. - 32 с.
4. Леонтьев А.А. Психология общения / А.Леонтьев. - М.: Смысл, 1997. - 306 с.
5. Львов М.Р. Речь младших школьников и пути ее развития: [Пособ. для учителей] / М.Р.Львов. - М.: Просвещение, 1975. - 176 с.
6. Общая психология: [Учебник для студентов пед. вузов] / А.В.Петровский, В.С.Ярошевский, А.А.Леонтьев, Т.П.Зинченко и др. / Под ред. А.В.Петровского. - М.: Просвещение, 1986. - 461 с.
7. Петровский А.В. Коллектив, общение и развитие личности: [Хрестоматия по возрастной и педогической психологии] / А.В.Петровский. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1981. - 304 с.

Стаття надійшла до редакції 03.04.2017 р.

Сидун Марьяна

кандидат педагогических наук, доцент
доцент кафедры английской филологии и методики преподавания иностранных языков, Мукачевский
государственный университет, г.Мукачево, Украина

ОСОБЕННОСТИ ПРОЦЕССА ОБЩЕНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В ШКОЛЬНОМ КОЛЛЕКТИВЕ

В статье автор выделила наличие различных подходов к проблеме общения и определила ее как многоплановый процесс развития контактов между людьми, порождаемый потребностями совместной деятельности. Авторам также были выделены три стороны процесса общения: коммуникативную (передача информации), интерактивную (взаимодействие) и перцептивную (взаимовосприятие). Выяснено сущность и роль речи в коммуникативном процессе младших школьников, проанализированы понятия вербальной и невербальной коммуникации.

Ключевые слова: общение, младшие школьники, коммуникативный акт, мотивы речи, фазы общения.

Sidun Mariana

Candidate of Pedagogical Sciences, Ph.D., Associate Professor
Department of English Philology and Methods of Teaching Foreign Languages
Mukachevo State University, Mukachevo, Ukraine

THE SPECIFICITY OF THE PROCESS OF COMMUNICATION OF JUNIOR PUPILS AT SCHOOL ENVIRONMENT

The purpose of the article is to provide the definition of the process of younger school students communication in school collective, as well as to determine the essence of the communicative act as an integral component of communication process. Among communication features we consider: active, converting, directed to maintenance activity of individuals, ensuring their joint activity and relationship. Exchange of information between people is characterized by the fact that partners can affect at each other by means of system of signs, that is exchange of information surely allows interaction of partners. Communicative influence is possible in case both participants of communication possess common system of coding.

Key words: communication, younger learners, communicative act, the motives of speech, communication phase, communication conditions.

Ф
Н

Серія

О
а
ф
ш
і ...

П Е Д А Г О Г І К А

Х

С О Ц І А Л Ь Н А

Р О Б О Т А

о

Випуск

37

О
О
сі
о
а
о
<

2015

ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	116
Олендр Тетяна. МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАНЯТТЯ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ ДЛЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	119
Опачко Магдалина*Міс Йосип. ПЕДАГОГІЧНЕ СТИМУЛЮВАННЯ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФІЗИКИ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ.....	122
Павлишин Галина, Прокоп Ірина. СПЕЦИФІКА НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО МОВЛЕННЯ У ПАРАДИГМІ ІНФОТЕХНОЛОГІЙ.....	126
Поліщук Юрій. ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІЖНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ ДО РОБОТИ З ПРОФІЛАКТИКИ НАРКОМАНІЇ СЕРЕД ШКОЛЯРІВ.....	129
Помирча Світлана, Дзюба Марина. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИКОГРАФІЧНОЇ КОМПЕТНОСТІ СТУДЕНТІВ.....	133
Попович Ірина. ФОРМИ І МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УНІВЕРСИТЕТАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ.....	135
Постова Світлана. РОЗВИТОК ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ ГУРТКА З ІНФОРМАТИКИ.....	137
Потапчук Ольга. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	141
Пришляк Оксана. УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	144
Рабійчук Сергій. СИСТЕМА ЦІННОСТЕЙ І ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ЯК ВИСОКОМОРАЛЬНИЙ СУСПІЛЬНИЙ ВІЗРЕЦЬ У ПРОТИДІ СОЦІАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ.....	146
Резничук Ганна, Василенко Олена. ПІДГОТОВКА СУЧАСНОЇ МОЛОДІ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ.....	150
Роман Сергій. РЕАЛІЗАЦІЯ ВЧИТЕЛЕМ ХІМІЇ ПРИНЦИПУ ІСТОРИЗМУ ПРИ ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГО-ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ШКОЛЯРІВ.....	152
Ростока Марина. КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОБЛІКОВЦІВ З РЕЄСТРАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ДАНИХ.....	155
Рум'янцева Катерина, Вільчинська Олена, Добровольська Наталія. ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ТВОРЧИХ ФАХОВИХ ЗАВДАНЬ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ЦИКЛУ "МАТЕМАТИКА ДЛЯ ЕКОНОМІСТІВ".....	158
Сідун Мар'яна. ВИКОРИСТАННЯ ГРИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	161
Сливка Лариса. МУЗИКОТЕРАПІЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: ІСТОРИЧНЕ І ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ.....	164
Смук Оксана, Козубовський Максим. ВПЛИВ ЦІННІСНО-НОРМАТИВНОЇ ДЕЗІНТЕГРАЦІЇ НА ПРОЯВИ ДЕВІАЦІЙ.....	166
Сойма Наталія. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДЕЗАДАПТОВАНИМИ ДІТЬМИ.....	169
Соломко Надія, Лосик Вікторія, Тимошенко Володимир. ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНО-СПРЯМОВАНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	171
Стрижак Світлана. НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХІМІЇ У ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	174
Тернопільська Валентина, Андрущенко Іван, Якимець Дмитро. ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ РАДІОЕЛЕКТРОННОГО ПРОФІЛЮ.....	176
Титунь Оксана. ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНІСНО-РЕФЛЕКСИВНОЇ СКЛАДОВОЇ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ШКОЛІ.....	180
Федорук Микола. ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ПАРТНЕРСЬКОЇ СПІВПРАЦІ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ І РОДИН.....	184
Фізеші Октавія. ДО ПИТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ ШКІЛ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ НА РІДНОМОВНЕ НАВЧАННЯ (ЧЕХОСЛОВАЦЬКИЙ ПЕРІОД, 1919-1939).....	186
Царик Ольга. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ УЧНІВ У ШКОЛАХ ГАЛИЧНИНИ МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ ХХ ст.....	189
Цибанюк Олександра. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ШКІЛЬНОГО (СТУДЕНТСЬКОГО) ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА МАСОВОГО СПОРТУ СУЧАСНОЇ РУМУНІЇ.....	193
Чайковська Ганна. ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВИШІВ У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	195
Чумак Лариса. КОМПЕТЕНЦІЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛЯ-ФІЛОЛОГА.....	199
Шпеник Сільвія. СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ДІТЕЙ ГРУПИ «РИЗИКУ» В США.....	202
Шумська Ольга. ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПРИРОДНИЧОГО ЦИКЛУ У СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ.....	205
Чорна Ольга. РОЗВИТОК СИСТЕМИ МОНИТОРИНГУ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ НІМЕЧЧИНИ.....	209

3. Морозов А.В. Креативная педагогика и психология: учеб. пособ. / А.В.Морозов, Д.В.Чернилевский - М.: Академический Проект, 2004. -560 с.
4. Сисоева С.О. Педагогічна творчість: розв'язування творчих фахових задач засобами інформаційних технологій: навч.-метод. посіб. / С.О.Сисоева, О.Г.Смілянець. - Вінниця: ЦПННМВ, 2006. - 180 с.
5. Швайко В.В. Целевая установка как способ управления процессом решения творческих задач / В.В.Швайко // Психологический журнал -1987. - №6. - С.69-78
6. Мойсеєнко Л.А. Психологія розуміння творчих математичних задач на різних етапах їхнього розв'язання / Л.А.Мойсеєнко // Педагогіка і психологія. - 2001. - № 3-4 (32-33). - С. 117-124
7. Супруненко М.І. Форми залучення старшокласників до розв'язування творчих задач / М.І.Супруненко // Педагогіка і психологія. - 2008. - №3-4 (60-61). - С.45-52
8. Рум'янцева Катерина. Психолого-педагогічні основи використання творчих фахових завдань у підготовці майбутніх економістів / Катерина Рум'янцева // зб. наук. пр. Уманського держ. пед. ун-ту ім. Павла Тичини / [гол. ред.: М.Т.Мартинюк]. - Умань: ПП Жовтий О.О., 2010. - 4. 1. - С.267-274
9. Познавательные психологические процессы / сост. и общ. ред. А.Г.Маклакова. - СПб: Питер, 2001. - 480 с.
- Ю.Дутка Г.Я. Фундаменталізація математичної освіти майбутніх економістів: монографія / Г.Я.Дутка; наук. ред. д-р пед. наук, проф., чл.-кор. АПН України М.І.Бурда. - К.: УБС НБУ, 2008.-478 с.

Статье рассматриваются педагогические аспекты реализации внедрения творческих профессиональных заданий при изучении дисциплин цикла "Математика для экономистов" студентами экономических специальностей. Раскрыта суть понятия "творческие профессиональные задания" и сформулированы основные требования к таким заданиям. Сделан вывод о том, что использование творческих профессиональных заданий значительно повышает эффективность образования.

Ключевые слова: творческие задания, профессиональные задания, будущие экономисты.

In the article the pedagogical aspects of realization of inculcation of creative specialized tasks in learning of discipline "Maths for economists" by the students of economical specialties have been presented. Different approaches to definition of the term "creative tasks" are united and the cycles of their solving and the criteria of referring or that task to a creative one are observed. The essence of the term "creative specialized tasks" has been revealed and main demands to these tasks have been formulated. The conclusion has been made - using the creative tasks considerably raises the effectiveness of studying. Such tasks make it possible: to unite, revise and learn educational material; to encourage cognitive interest, abstract and logic mentality; to form skills of common work; to establish connection between disciplines. The main condition of creativity is the perception of new ideas, the ability to find and break the problem behavior and independence at the same time the ability to give and give up his previous opinions, criticism, courage, tolerance. Such professionals needed today.

Key words: creative tasks, specialized tasks, future economists.

УДК 371.382

ВИКОРИСТАННЯ ГРИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Сідун Мар'яна Михайлівна
м.Мукачево

У статті автор визначила і дослідила умови використання гри під час навчання молодших школярів іноземної мови. Встановлено, що процес навчання іноземних мов молодших школярів із використанням ігрової технології буде ефективнішим, при дотриманні таких умов: буде відбуватися співпраця вчителя й учнів на всіх етапах гри; гра відповідатиме психологічним та віковим можливостям учнів; будуть використовуватися різні види ігрової діяльності; будуть застосовуватись ігри, які стимулюють розвиток мотиваційної сфери і пізнавальної діяльності.

Ключові слова: навчальна гра, педагогічні умови, учень початкової школи, вікові особливості, педагогічний процес.

Постановка проблеми. Одним із важливих кроків до реформування системи іншомовної освіти в Україні стало навчання іноземної мови починаючи з першого класу. У зв'язку з цим виникла необхідність в оновленні змісту і цілей навчання цього предмета, у перегляді та уточненні окремих усталених поглядів на засоби навчання шкільного предмета «Іноземна мова». А відтак, пошук і відбір таких із них, які, з одного боку, були б спрямовані на розв'язання комунікативних завдань навчання іноземних мов, а з іншого - відповідали б психолого-віковим особливостям і

фізіологічним можливостям учнів початкової школи, враховували потреби та інтереси дітей цієї вікової категорії, а також активізували комунікативну, пізнавальну і творчу діяльність молодших школярів. Одним із таких засобів навчання іноземних мов є гра, оскільки, з точки зору вчених, вона спрямована на засвоєння і використання конкретних знань, умінь, навичок і є засобом навчання, основний педагогічний зміст і призначення якого - навчати діяти. Останнім часом спостерігається підвищення інтересу методистів до проблем використання навчально-ігрових технологій. Накопичено позитивний досвід упровадження гри у процес навчання іноземних мов учнів молодшого шкільного віку.

Аналіз останніх досліджень. Питання розроблення і використання дидактичної гри висвітлено у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних учених (Л.В.Артемова, К.Ж.Бабанський, Н.М.Бібік, П.П.Блонський, С.С.Вдовенко, Л.К.Грицюк, І.А.Данилович, Р.І.Жуковська, М.В.Кларін, ВАКрутії, Н.В.Кудикіна, Ю.І.Мальований, О.В.Малихіна, Ю.І.Федусенко та ін.). На їхню думку застосування педагогічної технології використання гри у процесі навчання активізує навчально-пізнавальну діяльність молодших школярів, сприяє розвитку творчого мислення, умотивовує навчальну діяльність учнів.

Констатуючи суттєвий внесок названих дослідників, слід зауважити, що донині недостатньо обґрунтованими

залишаються умови використання при під час навчання іноземної мови учнів початкової школи.

Метою статті є визначення умов використання при під час навчання іноземної мови учнів початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Як свідчить досвід, потенційні можливості та ефективність педагогічної ігрової технології визначаються сукупністю взаємопов'язаних педагогічних умов, які забезпечують її функціонування.

Досліджуючи про як засіб навчання молодших школярів О.Я. Савченко називає такі умови ефективності її застосування: органічне включення в навчальний процес; захоплюючі назви; наявність справді ігрових елементів, зокрема зачіпів, римування; обов'язковість правил, які не можна порушувати; використання лічилок; емоційне ставлення самого вчителя до ігрових дій [5, с.196].

Схожі думки знаходимо у науковій роботі Г.І.Вороніної. Вчена виділяє такі умови застосування дидактичної гри у навчальному процесі: усвідомлення учнями мети дидактичної гри, що проводиться, її практичного завдання; спрямованість гри на розвиток мовних навичок та мовленнєвих умінь; поступове зростання складності дидактичних ігор із урахуванням рівня навченості учнів і ступеня їх підготовленості; урахування індивідуальних та вікових особливостей учнів; зв'язок дидактичної гри з іншими видами діяльності на уроці [1].

Ми не заперечуємо, а цілком розділяємо названі вище позиції вчених, що займалися розв'язанням зазначеної проблеми. Однак, передбачаємо, що процес навчання іноземних мов молодших школярів із використанням ігрової технології буде ефективнішим, якщо будуть дотримані такі педагогічні умови: буде відбуватися співпраця вчителя й учнів на підготовчому, діяльнісному та завершальному етапах гри; гра відповідатиме психологічним особливостям та віковим можливостям учнів початкової школи, їхньому навчальному досвіду, потребам та інтересам; будуть використовуватися різноманітні види ігрової діяльності, що забезпечить стійкий інтерес учнів до навчання іноземних мов; будуть застосовуватись ігри, які стимулюють розвиток мотиваційної сфери і пізнавальної діяльності учнів, сприяють удосконаленню їхніх фізіологічних якостей та адаптації до шкільного соціуму; зміст гри відповідатиме меті та завданням уроку.

Організація співпраці вчителя й учнів на підготовчому, діяльнісному та завершальному етапах гри. Доречно розглядати про як спільну діяльність вчителя й учнів. У процесі навчально-ігрової діяльності створюються умови для тісної співпраці цих суб'єктів навчального процесу. Як засвідчили спостереження за навчально-ігровою діяльністю молодших школярів, для більшості дітей не властиво брати ініціативу у гри, вносити свої пропозиції, проявляти самостійність, аналізувати її результати та визначати переможців. А відтак, великого значення набуває співробітництво вчителя й учнів, а особливо управлінська діяльність вчителя, на усіх етапах дидактичної гри.

Спостереження за навчальним процесом у початковій школі переконано нас у тому, що співробітництво вчителя й учнів дозволяє забезпечити ефективність навчально-ігрової діяльності молодших школярів на уроках іноземних мов. Серед прийомів спільної діяльності ми визначили такі підтримка дітей протягом гри; організація співпраці у діяльному колективі (команді); можливість для учнів спробувати себе у ролі ведучого гри; залучення дітей до підготовки необхідного обладнання для проведення гри; участь школярів у підведенні підсумків гри та визначенні переможців.

Іншою педагогічною умовою визначено доступність змісту гри психологічним особливостям та віковим можливостям учнів початкової школи. Ця умова означає, що у процесі організації ігор необхідно створювати оптимальні умови для успішного навчання кожного школяра. Ефективна реалізація цієї дидактичної умови визначає зміст ігор і способи їх організації з урахуванням вікових та індиві-

дуальних особливостей учнів, рівня їхньої підготовленості, зокрема знань, умінь та навичок. Очевидно, для слабких дітей ігри повинні бути доступними. Однак, за нашими спостереженнями, якщо гра занадто спрощена, то вона не стимулює активності учнів. Тому учитель повинен передбачити у змісті ігор такий рівень складності, що дозволяє спрощувати або ускладнювати зміст гри (навчальне завдання, правила, способи організації при тощо). Навчальні завдання, що розв'язує учень у процесі навчально-ігрової діяльності, повинні бути зорієнтовані на «зону його найбільшого розвитку» [2, с. 62-76; 3, с. 252-253].

Як засвідчує власний педагогічний досвід, складні, незрозумілі ігри (їх зміст і правила) призводять до механічного сприймання навчального матеріалу. У кінцевому результаті це спричиняє негативне ставлення й втрату інтересу учнів до вивчення іноземної мови. А це означає, що відібрані ігри повинні бути посилюючими для молодшого школяра, а правила гри мають врахувати на характер і послідовність розумових і практичних дій у процесі навчально-ігрової діяльності. Така доступність досягається за умови урахування психологічних особливостей дітей, рівня розвитку їхніх психічних процесів, вікових можливостей, життєвого і навчального досвіду.

Не менш важливою педагогічною умовою в межах розглядуваної проблематики є урізноманітнення видів ігор у навчальному процесі. Ця умова, насамперед, пов'язана з тим, що різноманітність ігор є важливим елементом новизни, засобом, який забезпечує можливість урахувати специфіку різних аспектів навчання. Крім того, організація ігор різних видів викликає і підтримує в учнів стійкий інтерес до участі у навчально-ігровій діяльності. На уроках іноземних мов, за нашими спостереженнями, досить успішно можна використовувати ігри на особисту чи командну першість, індивідуальні, парні, групові, предметні ігри та ігри з руховою діяльністю.

Широкого застосування набули сьогодні також і комп'ютерні ігри. Їх використання, як показує досвід, розвиває не тільки пізнавальну діяльність учнів, але й формує мотиваційне, емоційне та комунікативне середовище. Такий підхід сприяє розвитку в учнів логічного мислення, а також дозволяє скоротити використання часу для виконання того чи іншого завдання. До основних переваг технології комп'ютерних ігор належать: можливість учня особисто брати участь у функціонуванні системи або явища, які вивчаються, та робити це в умовах близьких до реальних життєвих ситуацій; мотивація навчання; створення ігрового середовища; розвиток логіки, уваги тощо.

Досвід навчання молодших школярів свідчить, що чим різноманітніший спектр ігор, які пропонуються учням, тим багатшим і глибшим виявляється інтерес. Іншими словами, якщо гра відповідає інтересам дітей, то і виконання навчальних завдань, на виконання яких вона спрямована, цікавить учнів.

Також педагогічною умовою визначено застосування ігор, які стимулюють розвиток мотиваційної сфери і пізнавальної діяльності учнів, сприяють удосконаленню їхніх фізіологічних якостей та адаптації до шкільного соціуму. Визначаючи цю умову, ми спиралися на відоме у педагогіці й психології положення про те, що успішний розвиток учня можливий лише за умови його активної пізнавальної діяльності. У сучасній дидактиці пізнавальна активність визначається як цілеспрямований прояв зусиль учнів до успішного виконання навчальних завдань, які є підготовчим етапом розвитку пізнавальної самостійності [4].

Спеціальними дослідженнями дидактів і психологів з'ясовано, що пізнавальна активність і самостійність є юловними умовами, що забезпечують формування творчої особистості. Саме тому у центрі уроку повинна бути не передача знань від учителя до учнів, а організація їхньої активної навчально-пізнавальної діяльності й ефективне керування нею з боку вчителя. Результатом цього процесу

повинно стати не лише засвоєння певного обсягу знань, умінь та навичок, що є, безумовно, важливим, а й формування в учнів такого компоненту освіти, як досвід творчої діяльності. Тільки оволодівши усім діапазоном загальнонавчальних умінь і навичок, учні навчаться самостійно здобувати нові знання, творчо мислити, що у кінцевому результаті, веде до формування в них культури пізнання [6, с.36]. Успіх цього процесу, як зазначає вітчизняний психолог Г.С.Костюк, водночас залежить і від того, як учитель збуджує пізнавальну активність самих учнів. Без неї ніяке розуміння і засвоєння учнями навчального матеріалу неможливе [4, с.297]. Такий підхід поширюється й на процес навчання іноземних мов.

Застосування на уроках іноземних мов різного виду ігор сприятиме формуванню й розвитку мотиваційної сфери і пізнавальних інтересів учнів, збуджуватиме їхню активність, допомагатиме швидше адаптуватися до шкільного соціуму, оскільки цьому сприяють бажання, потреби і зацікавленість молодших школярів фЮЮ.

Стосовно предмета «Іноземна мова» реалізація відповідності змісту гри меті та завданням уроку повинна забез-

печуватися через відбір таких ігор, у змісті яких передбачено навчальний матеріал, що визначений у чинній програмі та підручниках із іноземних мов для початкової школи. Це досягається завдяки тому, що ігри можна використовувати для різних цілей, які ставить учитель: актуалізація знань учнів, їхнього навчального досвіду; збудження та підтримання інтересу до вивчення іноземних мов; формування на його основі нових понять і уявлень; закріплення й систематизація вивченого матеріалу; перевірка міцності та рівня усвідомленості знань учнів; здійснення зв'язку навчання з життям тощо.

Висновки. Отже, доступність гри віковим можливостям учнів початкової школи, урізноманітнення її видів у процесі навчання іноземних мов, всебічна підтримка молодших школярів на підготовчому, діяльній та завершальному етапах навчально-ігрової діяльності, застосування ігор, які стимулюють розвиток мотиваційної сфери та пізнавальної діяльності учнів цієї вікової категорії, сприяють адаптації дітей до шкільного середовища, що дозволить забезпечити ефективність педагогічної технології ігрового навчання іноземних мов молодших школярів.

Література та джерела

1. Воронина Г.И. Методические рекомендации по раннему обучению иностранным языкам в детском саду и начальной школе в 1991/1992 учебном году / Г.Воронина // Иностранные языки в школе. - 1991. - №5. - С.41
2. Выготский Л.С. Игра и ее роль в психическом развитии ребенка / Л.С.Выготский // Вопросы психологии. - 1996. - №6. - С.62-76
3. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход / А. Вербицкий. - М.: Высшая школа. - 1991. - 207 с.
4. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток / Г.С.Костюк. - К.: Рад. школа, 1989. - С.297
5. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: [підручник для студентів пед. факультетів] / О.Я.Савченко. - К.: Генеза, 1999. - 368 с.
6. Швайко Г.С. Игры и игровые упражнения для развития ребенка / Г.С.Швайко. - М.: Просвещение, 1983. - 64 с.

В статье автор определила и исследовала условия использования игры в обучении младших школьников иностранному языку. Установлено, что процесс обучения иностранным языкам младших школьников с использованием игровой технологии будет эффективным при соблюдении следующих условий: будет происходить сотрудничество учителя и учащихся на всех этапах игры; игра будет отвечать психологическим и возрастным возможностям учащихся; будут использоваться различные виды игровой деятельности; будут применяться игры, которые стимулируют развитие мотивационной сферы и познавательной деятельности.

Ключевые слова: обучающая игра, педагогические условия, ученик начальной школы, возрастные особенности, педагогический процесс.

The author has identified and investigated the conditions of using a game while teaching foreign language to primary school learners. It has been established that teaching foreign languages to primary school children using gaming technology is more effective if the following pedagogical conditions are met: there is a cooperation between teachers and pupils at all stages of the game; game meets the age and psychological abilities of pupils; different types of game are used; games stimulate the development of motivational sphere and cognitive activity; game content meets goals and objectives of the lesson. Applying at lessons of foreign languages of different kind of games facilitate the formation and development of cognitive and motivational sphere of interests of pupils, stimulate their activity that helps to adapt more quickly to the school society as contributing to this desire, needs and interest of young learners' game. Regarding the subject "Foreign Language" implementation of compliance of game goals and objectives of the lesson should be provided by the selection of games, which provides educational content material as specified in the current programs and textbooks on foreign languages for primary school.

Key words: educational game, educational conditions, an elementary school learner, age, educational process.